

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Farmakunde
voltijd en deeltijd

Hogeschool Utrecht

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Farmakunde
voltijd en deeltijd

Hogeschool Utrecht

CROHO nr. 34090

Hobéon Certificering

Datum

3 december 2012

Auditteam

De heer drs. R.B. van der Herberg

De heer drs. J.R. Mentink

Mevrouw M.J. de Bruijn

De heer R. van der Wolk

Secretaris

Mevrouw D.P.M. de Koning

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	29
6.	AANBEVELINGEN	31
BIJLAGE I	Scoretabel	33
BIJLAGE II	Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	35
	Competenties en indicatoren Opleiding Farmakunde - nieuw	35
	Competenties en kwalificaties opleiding Farmakunde - oud	38
BIJLAGE III	Schematisch overzicht opleidingsprogramma	43
	Curriculumschema Farmakunde 2012 – 2013 (voltijd en deeltijd)	44
BIJLAGE IV	Programma, werkwijze en beslisregels	49
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	53
BIJLAGE VI	Overzicht auditteam	55

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hogeschool Utrecht
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Bekend in najaar 2012
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Farmakunde
registratienummer croho	34090
domein/sector croho	Gezondheidszorg
oriëntatie opleiding (hbo – wo)	Hbo
niveau opleiding (associate degree – bachelor – master)	Bachelor
aantal studiepunten (ec's)	240
afstudeerrichtingen	n.v.t.
locatie(s)	Utrecht
variant(en)	Voltijd en deeltijd
relevante lectoraten	Farmakunde; disseminatie van farmaceutische innovaties
datum audit / opleidingsbeoordeling	4 oktober 2012

in-, door- en uitstroomgegevens van de laatste 6 cohorten						
instroom						
Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
▪ voltijd	67	66	93	106	100	112
▪ deeltijd	27	35	28	28	21	19
doorstroom propedeuserendement (in %) na 2 jaar						
Cohort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
▪ voltijd	-	63%	72%	64%	50%	59%
▪ deeltijd	-	78%	56%	59%	68%	71%
uitstroom na 5 jaar						
Cohort	2001	2002	2003	2004	2005	2006
▪ voltijd	-	-	-	60%	58%	61%
▪ deeltijd	-	-	-	-	52%	52%
Uitval						
Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010
▪ voltijd 0-1 jaar	34%	22%	27%	42%	32%	46%
▪ deeltijd 0-1 jaar	22%	30%	26%	29%	25%	38%
	2005	2006	2007	-	-	-
▪ voltijd na 4 jaar	40%	36%	35%	52%	-	-
▪ deeltijd na 4 jaar	44%	43%	43%	-	-	-

gerealiseerde docent-student ratio ¹				
▪ voltijd en deeltijd	Voor de hele opleiding 1 : 26,5			
contacturen ²	1 ^e jaar	2 ^e jaar	3 ^e jaar	4 ^e jaar
▪ gemiddeld aantal per week	11	8	10	12

docentkwaliteit bachelor ³	hbo	Master	Postdoct.	PhD
▪ aantal personen; % van het docententeam (<i>exclusief lector</i>)	4 ; 19%	7 ; 33%	5 ; 24%	5 ; 24%

¹ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven voltijd studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

² Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.

³ Het aandeel docenten met een master of PhD.

2. SAMENVATTING

De Hogeschool Utrecht biedt de hbo-bacheloropleiding Farmakunde aan in een voltijd- en een deeltijdvariant. De opleiding bereidt haar studenten voor op het beroep van farmakundige. Farmakundigen voorzien in een behoefte van het farmaceutisch werkveld door hun bekendheid met farmaceutische diensten en producten en met de processen in het farmaceutisch domein, én door hun vaardigheden van project(verander)-management. Deze specifieke combinatie van kennis en vaardigheden en hun vermogen tot zelfstandig opereren maken hen tot competente beroepsbeoefenaars in de farmaceutische sector.

1. Beoogde eindkwalificaties: goed

Farmakunde is een unieke opleiding voor een relatief nieuw beroep op het grensgebied van farmaceutische zorg en bedrijfsvoering/management. Er is geen sprake van een landelijk beroeps- en opleidingsprofiel. De opleiding heeft zelf een goed beroepsprofiel neergezet, samen met het farmaceutische beroepenveld. Zij heeft dit beroepsprofiel vertaald naar een helder competentieprofiel met acht competenties. Het auditpanel is van oordeel dat de opleidingscompetenties die de opleiding hanteert, overeenstemmen met de kennis en vaardigheden die een farmakundige in het werkveld nodig heeft. Het niveau is dat van hbo-bachelor. De opleiding heeft dit aangetoond door onder meer de relatie te leggen met de Dublin descriptoren.

Het werkveld, dat een structurele rol binnen de opleiding speelt, heeft de eindkwalificaties gevalideerd. De beroepenveldcommissie van de opleiding vindt de doelstellingen goed aansluiten op wat het beroepenveld van een beginnend farmakundig beroepsbeoefenaar vergt. Er is nog winst te halen in een structurele evaluatie met stakeholders als werkgevers en stageverlenende bedrijven, maar al met al is het panel van oordeel dat de opleiding op een goede manier borgt dat de eindkwalificaties actueel zijn en blijven. Als enige opleiding Farmakunde in Nederland kan de opleiding het risico lopen op het ontwikkelen van een tunnelvisie of "eenzijdigheid", maar zij heeft voldoende partijen om haar heen verzameld die de opleiding scherp houden en de "uniekheid" borgen. Bij het actualiseren van haar profiel kan de opleiding vanaf nu ook profiteren van de bijdrage van het lectoraat Farmakunde.

2. Onderwijsleeromgeving: voldoende

De opleiding heeft gekozen voor competentiegericht onderwijs. Dit didactisch concept is op een slimme en goede wijze doorgevoerd in het curriculum. De opleiding hanteert een goed doortimmerd leerplan om te zorgen dat studenten de beoogde competenties ook daadwerkelijk realiseren. Het onderwijs is projectgestuurd ingericht, veelal in groepsverband. Herkenbare beroepstaken (beroepsproducten en -diensten) vormen het uitgangspunt voor de inrichting van het curriculum. Leeropdrachten (taken) sturen aan op het vervaardigen van beroepsproducten en beroepsdiensten die uit de reële beroepspraktijk voortkomen.

De opleiding biedt een praktijkgericht programma aan. Dit wordt o.a. geïllustreerd door het inbrengen van gastdocenten in het onderwijs en aansprekende projecten met opdrachten die direct afkomstig zijn uit of afgeleid zijn van de beroepspraktijk. Een mooi voorbeeld is het project internetapotheek, waarbij de student een eerder gemaakt bedrijfsplan moet implementeren en hierbij competenties integreert op het gebied van farmacologie, gezondheidsvoorlichting, kwaliteitszorg en bedrijfsvoering. Ook door de stagesystematiek legt de opleiding een relatie met de beroepspraktijk.

Het auditpanel constateert dat er binnen de opleiding een duidelijk samenhangende leeromgeving aanwezig is. Daarvoor zorgen de vakinhoudelijk bekwame (en hoogopgeleide!) docenten, die studenten de voor deze bacheloropleiding vereiste kennis en vaardigheden bijbrengen. De docenten zijn met hun kennis en kunde in staat om alle hoofdgebieden van het farmakundig werkveld af te dekken. Hun relatie met het beroepenveld is sterk aanwezig en zij

dragen hun vak uit met veel bevoegenheid. Deze bevoegenheid, maar ook het intensieve onderwijsconcept dat de opleiding hanteert, zorgen voor een hoge werkdruk bij docenten. De opleiding is hier alert op. De voorzieningen die nodig zijn voor het kunnen volgen c.q. aanbieden van het programma, zijn beschikbaar. Een aandachtspunt hierbij is wel de beschikbaarheid van rustige werkplekken waar studenten (o.a. in groepsverband) kunnen werken. Ten slotte is ook de (studieloopbaan)begeleiding afgestemd op de uitgangspunten van het competentiegericht onderwijs.

Het programma is qua inhoud en niveau voor veel studenten studeerbaar, zij het dat jaar 1 en 2 wel iets zwaarder mogen. De opleiding heeft daar oog voor en het is te prijzen dat ze de studielast gaat verhogen. Het aantal contacturen gaat omhoog, maar ook de inhoudelijke zwaarte van een aantal modules.

De rendementsproblematiek, waarbij met name de uitval in de propedeuse hoog is, wordt door de opleiding onderkend. Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding reeds op diverse fronten inzet toont om structureel verbeteringen te bewerkstelligen. Zo is zij gestart met het voeren van intakegesprekken met aspirant-studenten voorafgaand aan het studiejaar.

De studenten en alumni zijn tevreden over de opzet en inhoud van het programma. Zij zijn ook zeer tevreden over de docenten.

3. Toetsing en beoordeling: voldoende

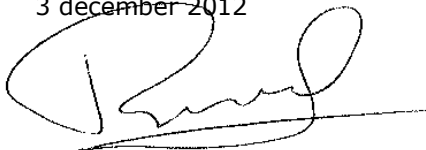
De opleiding heeft een systeem van toetsen en beoordelen ontworpen dat aansluit op het didactisch model. De toetsen zijn inhoudelijk van hbo-niveau; zij toetsen wat zij behoren te toetsen en zijn dus inhoudelijk valide. De beoordelingen gebeuren op een adequate manier. Wel heeft het panel aandacht gevraagd voor de scheiding tussen begeleiding en beoordeling.

Op basis van de analyse van de tussen- en eindproducten, de evaluatie-uitkomsten en de gesprekken die het auditpanel had met verschillende gesprekspartners, is het panel van mening dat de studenten Farmakunde het gerealiseerde hbo-bachelorniveau hebben waar het werkveld om vraagt. Op een aantal punten, zoals de relevantie van de onderzoeksopdrachten en het niveau van de methodologische verantwoording, is er ruimte voor verbetering. Met de toename in de betrokkenheid van de lector en de leden van de kenniskring bij het onderwijs – en in het bijzonder het afstudeertraject – zullen reeds door de opleiding ingezette verbeteringen een stevige impuls krijgen.

Algemene conclusie:

De opleiding Farmakunde is een opleiding die gefundeerd is op een goede basis vanuit het beroenveld. Het is een interessante opleiding met deskundig, enthousiast en gemotiveerd personeel met een goed doordacht en helder beleid. Als de opleiding de aanbevelingen van het panel oppakt, zal zij zeer zeker de weg afleggen van "voldoende" naar "goed".

3 december 2012



drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter



D.P.M. de Koning,
secretaris

3. INLEIDING

Context en positie van de opleiding

De opleiding Farmakunde maakt samen met vijf andere bacheloropleidingen deel uit van het Instituut voor Paramedische Studies (IPS) van de Faculteit Gezondheidszorg (FG), een van de zeven faculteiten van Hogeschool Utrecht.

Het management van de opleiding Farmakunde wordt gevormd door de Instituutsdirecteur, de opleidingsmanager en de coördinator deeltijd. De opleidingsmanager maakt deel uit van het IPS-managementteam voor algemeen Instituutsbeleid. De opleidingen van het Instituut hebben een aantal diensten met elkaar gemeenschappelijk: de examencommissie, het Bureau Ondersteuning voor het stage-beheer en voor secretariële taken, de IPS-kliniek, het Centrum voor Paramedische Studies (contractonderwijs) en een kleine staf van functionarissen voor onderwijskundige- en beleidsondersteuning en voor kwaliteitszorg.

Coördinerende taken binnen de opleiding zijn belegd bij verschillende commissies en personen in het docententeam: de opleiding kent een toetscommissie en een curriculumcommissie en coördinatoren voor het slb-beleid, de organisatie van de diverse vakinhoudelijke leerlijnen, de propedeutische fase en de hoofdfase.

Korte schets Farmakunde

De opleiding Farmakunde is een jonge opleiding. Zij is uniek in Nederland. Zij leidt op voor het (brede) beroep van farmakundige. Dat is een relatief nieuw beroep in het domein van de farmaceutische zorg- en dienstverlening. De opleiding is oorspronkelijk opgezet om tegemoet te komen aan de behoefte in (ziekenhuis)apotheken aan een hbo-functionaris die tussen de apotheker en de assistenten kan opereren. Hierbij is vooral behoefte aan een functionaris die als gesprekspartner kan meepraten over de farmaceutische inhoud, de cultuur kent, gevoel heeft voor het typische karakter van de farmaceutische bedrijfsvoering en weet wie de belangrijkste stakeholders en hun uiteenlopende belangen zijn. Vanuit deze farmaceutische inhoud richt hij zich met name op het (bege)leiden en implementeren van innovatieve projecten, het stroomlijnen van de bedrijfsvoering en op management en het bevorderen van effectiviteit en efficiëntie van de zorg voor de patiënt. Farmakundigen zitten op het grensgebied van farmaceutische zorg en bedrijfsvoering/management.

Al snel werd duidelijk dat niet alleen de (ziekenhuis)apotheken, maar ook de farmaceutische industrie, behoefte heeft aan dit soort mensen. Farmakundigen voorzien in een behoefte van het farmaceutisch werkveld door hun bekendheid met farmaceutische diensten en producten en met de processen in het farmaceutisch domein, én door hun vaardigheden van project(verander)-management. Hieronder geven wij een schematisch overzicht van het typen organisaties waar de farmakundige werkzaam kan zijn met de bijbehorende taakgebieden.

Type organisatie	Taakgebieden farmakundige
Openbare apotheek Ziekenhuisapotheek Hoofdkantoor van een apotheekketen	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Farmaceutische patiëntenzorg ▪ Kwaliteitsbeleid ▪ Certificering ▪ Medicatieoverdracht ▪ Voorlichting ▪ Bedrijfsvoering ▪ Projectmanagement / -implementatie ▪ Beleidsontwikkeling
Farmaceutische industrie (innovatief en generiek) <i>en/of</i> farmaceutische groothandel	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Klinisch geneesmiddelenonderzoek ▪ Registratie management ▪ Projectmanagement ▪ Marketing & sales ▪ Marktonderzoek ▪ Logistiek en distributie ▪ Accountmanagement ▪ Kwaliteit / farmacovigilantie ▪ Voorlichting
Zorgverzekeraar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beleidsontwikkeling ▪ Farmaceutische zorg ▪ Voorlichting ▪ Kwaliteitszorg apotheken ▪ Klanttevredenheidsonderzoek ▪ Onderzoek geneesmiddelengebruik ▪ Zorgbemiddeling ▪ Toezicht declaratieverkeer
Patiëntenorganisatie Medische software leverancier Gezondheidszorginstellingen Overheid Onderzoeksinstituten Dienstverlening (adviesbureaus)	<ul style="list-style-type: none"> - Voorlichting - Onderzoek - Beleidsontwikkeling - Projectmanagement - Accountmanagement - Kwaliteitssysteem ontwikkelen en beheren

In enkele jaren tijd heeft de opleiding haar meerwaarde bewezen. De vraag naar Farmakundigen stijgt en de verwachting is dat zich dit in de toekomst, wanneer de bekendheid met deze functie toeneemt, doorzet. Anno 2012 zijn er circa 300 farmakundigen werkzaam.

Globale opbouw van het onderwijs

De opleiding Farmakunde duurt vier jaar en omvat 240 EC (60 EC per jaar), waarvan 30 EC voor de profileringsruimte, waarin studenten vrij kunnen kiezen binnen en buiten het HU-aanbod, ter verbreding of verdieping van hun major-onderwijs. Ieder jaar is verdeeld in vier blokken van tien á elf weken, telkens afgesloten met toetsen waaraan EC verbonden zijn.

- Jaar 1 is ingericht als de propedeutische fase met haar oriënterende, selecterende en verwijzende functie, waarin de student kennis maakt met alle aspecten van het beroep en de opleiding, onder meer via een oriënterende stage. Deze fase wordt besloten met een advies voor al dan niet voortzetting van de studie.
- Na jaar 1 volgt de hoofdfase, bestaande uit twee delen van anderhalf jaar. Het eerste deel loopt tot halverwege jaar 3; hierin wordt de programma-opzet van vier blokken, als in jaar 1, voortgezet. Het tweede deel van de hoofdfase is de afstudeerfase, vanaf halverwege jaar 3 tot eind jaar 4. Deze afstudeerfase is als één samenhangende periode georganiseerd, waarbinnen de student de volgorde van de meeste onderdelen mag kiezen: onderzoeksstage, beroepsvoorbereidende stage en profileringsruimte.

Deeltijdopleiding

Het deeltijdprogramma is naar inhoud, opbouw, werkvormen en toetsbeleid gelijk aan het voltijdprogramma. Kenmerkend voor de deeltijdopleiding is dat relevant werk in een voor het beroep relevante organisatie wordt gecombineerd met het volgen van beroepsonderwijs. De roostering is daarop aangepast. De student heeft één contactdag van 8 uur per week en studeert daarnaast zelfstandig.

Aanvankelijk kende het deeltijdprogramma een aantal vrijstellingen op basis van werkervaring. Dat is sinds september 2012 in het kader van het nieuwe Onderwijs- en Examenreglement (OER) niet meer mogelijk.

Vorige accreditatie / interne audit

Tijdens de vorige accreditatieaudit in 2006 had de opleiding Farmakunde een eerste volledige cyclus van het curriculum doorlopen. De auditcommissie die de opleiding toentertijd bezocht, sprak zich in haar rapportage op alle gebieden zeer positief uit over de opleiding. Zij beoordeelde 18 van de 21 facetten met 'goed' en 3 met 'voldoende'. Het rapport vermeldde geen verbeterpunten.

De periode 2006-2010

Voor het meten van resultaten maakt de opleiding Farmakunde gebruik van een aantal standaardinstrumenten, van binnen en buiten de Hogeschool, te weten: a) de jaarlijkse Nederlandse StudentenEnquête (NSE), b) de Elsevierenquête, c) de jaarlijkse HBO-monitor, d) het tweejaarlijkse Werkbelevingsonderzoek (WBO) onder medewerkers en e) een Exit-enquête voor afhakende studenten. Daarnaast voert zij onderwijsenquêtes uit (per module) en zijn er aanvullende evaluatie-instrumenten, zoals systematische gesprekken met studenten (OC, nabespreking van enquêteresultaten) en rapportages van de Beroepenveldcommissie. Op basis van de resultaten van evaluaties koos de opleiding een aantal speerpunten voor de daaropvolgende jaren, waaronder:

- het organiseren van een gespreksforum (voorjaar 2006) voor een toekomstverkenning voor het beroep om met de uitkomsten daarvan het curriculum te actualiseren;
- het instellen van een curriculumcommissie voor het bewaken van de consistentie in het programma;
- het controleren, en zo nodig bijstellen, van het programma op onder meer studielast en toelatingseisen tot de stage;
- het aanpassen van het profileringsprogramma in het kader van internationale oriëntatie en voortzetten van de contacten met buitenlandse opleidingen.

In de jaren tussen 2006 en 2010 werden alle voornemens uitgevoerd.

Interne audit in 2010

In oktober 2010 liet de opleiding een interne audit uitvoeren. De interne-auditcommissie was, net als de accreditatiecommissie in 2006, positief in haar oordeel over de opleiding. Wel beval zij maatregelen aan op het gebied van a) toetsing en b) het verhogen van de studielast. De opleiding heeft daarop een verbeterplan opgesteld voor maatregelen op de genoemde aandachtspunten. In dit plan staan voornemens voor onder meer een helder toetsplan, een onderbouwing van de wijze waarop het oordeel over de eindstages tot stand komt en verzwaring van het eerste- en tweedejaarsprogramma. Alle relevante punten waren ook reeds opgenomen in het inmiddels opgestarte project FOOT, waarop we in het onderstaande een korte toelichting geven.

FOOT

Het Farmakunde Onderwijs Ontwikkel Traject (FOOT) is gestart in 2010. In 2008 is de afdeling gestart met het *Long-win*-traject. Het doel van *Long-win* was:

1. de werkdruk van docenten te verminderen,
2. de studenten meer zelfstandig te laten leren en
3. de werklust van de studenten te verhogen.

Er zijn toen verschillende deelprojecten uitgevoerd, maar mede door de snelle groei van de opleiding in deze periode (grotere instroom van studenten) was het nodig om processen in de organisatie opnieuw te verbeteren (extra efficiëntieslag) en de docent-intensieve werk- en toetsvormen te bezien.

In het projectplan FOOT (2010-2013) staat het competentiegerichte toetsbeleid van de opleiding centraal. De beschrijving van een *Body of Knowledge and Skills* (BoKS) en het aanbrengen van een niveau-indeling in toetsing volgens Dreyfus zijn belangrijke elementen in dit traject. Ook wordt een verantwoorde mix ontwikkeld van begeleiding door de docent enerzijds en zelfwerkzaamheid van de student anderzijds. Daarnaast wordt de inhoud van het programma gerelateerd aan de bevindingen uit de recentelijk uitgevoerde Toekomstverkenning Farmakunde – dus aan actuele opvattingen over het profiel van de farmakundige – en ook nieuwe onderwijsontwikkelingen in de faculteit gezondheidszorg worden meegenomen.

Stand van zaken juni 2012

Ten tijde van de audit draaide het aangepaste derdejaars programma. Vanaf studiejaar 2013-2014 zijn ook de aanpassingen in studiejaar 1, 2 en 4 doorgevoerd. Het gaat hier voornamelijk dus om aanpassingen van het curriculum; niet om een geheel nieuw curriculum. De *Body of Knowledge and Skills* (BoKS) van de opleiding is inmiddels beschreven en voor het vernieuwde curriculum zijn contacturen en studielast verhoogd. Het toetsbeleid wordt momenteel verder aangescherpt als onderdeel van het project FOOT. Hiermee heeft de opleiding de aanbevelingen van de interne auditcommissie adequaat opgepakt.

Kennisorganisatie / lectoraat

De opleiding ambieert in het farmaceutische domein bij te dragen aan professionele gezondheidszorg, hierbij aansluitend bij de ambities van Hogeschool en Faculteit om zich tot een *University of Applied Sciences* (UAS) te ontwikkelen. Om deze ambitie waar te maken zal de opleiding onder meer gebruik gaan maken van de kennis die in het facultaire lectoraat Farmakunde wordt ontwikkeld. Het lectoraat is met de aanstelling van de lector per april 2011 gestart. Dit lectoraat is gepositioneerd binnen het facultaire Kenniscentrum voor Innovatie van Zorgverlening (KC IvZ). Het deelt daarmee de focus 'Zo lang mogelijk zelfstandig leven' van het facultaire Kenniscentrum en werkt samen met de andere lectoraten van de faculteit Gezondheidszorg in het Kenniscentrum. Het lectoraat Farmakunde doet praktijkgericht onderzoek op het centrale thema 'disseminatie van farmaceutische innovaties', waarbij in de onderzoeksvragen de toegankelijkheid van deze innovaties voor de patiënt centraal staat. Met dit onderzoek sluit het lectoraat aan bij de kern van het beroep van farmakundige: proces- en projectmanagement binnen de farmaceutische bedrijfskolom. Resultaten uit dit toegepast onderzoek zullen van waarde worden gemaakt in het veld van de farmaceutische zorgverlening en in het curriculum Farmakunde. De lector wordt omringd door een kenniskring die wordt gevormd door promovendi en docenten van de opleiding. Via deze docenten is het lectoraat dicht bij het onderwijs gepositioneerd en is het mogelijk studenten in het lectoraatsonderzoek te laten participeren. Met ondersteuning van het lectoraat neemt het opleidingsteam in *journal clubs* kennis van nieuwe, voor het beroep relevante, literatuur en (inter)nationale ontwikkelingen.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De beoogde eindkwalificaties

Het auditpanel heeft onder andere de volgende documenten bestudeerd: Beroepsprofiel Farmakundige 1996, 2^e versie; Opleidingsprofiel Farmakunde 1999; Opleidingsprofiel Farmakunde 2012; Toekomstverkenning Farmakunde, juni 2010 en Eindkwalificaties Farmakunde met Dublin Descriptoren 2005.

Beroepsprofiel

Het beroepsprofiel, vastgesteld in 1996, heeft de opleiding ontwikkeld in samenwerking met de farmaceutische sector. Het werkerrein van de farmakundige betreft organisaties waar geneesmiddelen, ziekte en/of gezondheid centraal staan, zoals een ziekenhuisapothek, apotheekketens, farmaceutische industrie en groothandel, zorgverzekeraar, patiëntenorganisatie, onderzoeksinstelling en overheid. De farmakundige leidt vanuit bekendheid met farmaceutische inhoud en -bedrijfsvoering innovatieve projecten en draagt zo bij aan het inrichten van een effectieve organisatie van de farmaceutische zorgverlening. Efficiënte en doeltreffende patiëntenzorg is hier steeds het uitgangspunt.

Het panel heeft vastgesteld dat het beroepsprofiel in formele zin sinds 1996 niet is bijgesteld, maar heeft tegelijkertijd kunnen vaststellen dat de opleiding regelmatig onderzoeken uitvoert om de actualiteit van haar opleidingsprofiel te toetsen. Zo heeft zij met haar beroepenveld-commissie (BVC) in het voorjaar van 2006 een reeks bijeenkomsten georganiseerd met het gehele werkveld om te komen tot een geactualiseerde visie op het beroep. Ook in 2010 is er een onderzoek uitgevoerd (Toekomstverkenning Farmakunde, juni 2010). Conclusies uit dit laatste rapport – zie verder voor een toelichting – dienen als opmaat voor een bij te stellen beroeps- en opleidingsprofiel. Het panel heeft reeds het nieuwe opleidingsprofiel in concept bestudeerd. In samenwerking met de beroepsvereniging 'Nederlandse Vereniging van Farmakundigen' (NeVeFa) zal ook het beroepsprofiel worden geactualiseerd. Voortzetting hiervan stagneerde ten tijde van de audit, omdat bij NeVeFa een ingrijpende bestuurswisseling plaatsvindt.

Opleidingsprofiel

De oorspronkelijke eindkwalificaties van de opleiding zijn afgeleid van het beroepsprofiel en staan vermeld in het opleidingsprofiel van 1999. Het ging toen om negen eindkwalificaties (die in een later stadium 'competenties' werden genoemd) die samen de taakgebieden in het beroep afdekken. Voor een overzicht van de door de opleiding gehanteerde eindkwalificaties verwijzen wij naar bijlage II.

Dit opleidingsprofiel staat in relatie tot het kwalificatieprofiel van de faculteit, dat de indeling van het Hoger Gezondheidszorg Onderwijs (HGZO) in drie competentiegebieden volgt:

- (Farmaceutische) Zorg- en dienstverlening,
- Werken in en vanuit een organisatie en
- Professionalisering.

De opleiding heeft verantwoord op welke wijze zij studenten naar het vereiste hbo-niveau brengt. De competenties zijn, conform de keuze van de faculteit, ondergebracht in het model van Dreyfus, dat drie niveaus kent (met niveau 3 als hbo-niveau). De factoren *complexiteit*, *verantwoordelijkheid* en *vermogen tot transfer* worden in het curriculum telkens aan elkaar gerelateerd voor het bepalen van het niveau. De opleiding heeft de eindkwalificaties in een matrix tevens gerelateerd aan het bachelorniveau volgens de tien generieke hbo-kernkwalificaties en volgens de internationale Dublin Descriptoren.

Voorbeeld uitwerking Dublin Descriptor 'Toepassen van kennis en inzicht'

Het toepassen van kennis en inzicht betekent dat een student Farmakunde het volgende moet kunnen:

- geneeskundige, (internationale) farmaceutische, maatschappelijke ontwikkelingen verklaren en vertalen naar beroepsmatig handelen;
- kwaliteitsanalyse uitvoeren;
- kwaliteitsplan maken, uitvoeren en evalueren;
- maatregelen op effectiviteit en efficiëntie beoordelen en toepassen, waaronder ICT-middelen, voor verbetering van de farmaceutische zorg- en dienstverlening;
- farmaceutische zorg- en dienstverlening relateren aan wetenschappelijke onderzoeksresultaten;
- m.b.t. voorlichting: plan schrijven, uitvoeren, maatregelen op effectiviteit evalueren;
- m.b.t. organisatie: structuur, cultuur en logistieke proces beoordelen op functionaliteit, en adviseren t.a.v. personeelsbeleid;
- beleidsrelevante informatie verzamelen en beoordelen, beleidsplan schrijven, beheersvormen toepassen, financiële instrumenten relateren aan bedrijfsresultaat, marktanalyse uitvoeren;
- bijdragen aan budgetbeheer;
- op basis van kennis van managementprincipes sturing geven aan werk en taken van anderen in organisatie, professioneel samenwerken;
- aspecten van ethiek herkennen en bespreekbaar maken.

Nieuw profiel

De opleiding heeft in 2010 een verkenning uitgevoerd naar de wijze waarop het beroep van farmakundige zich de komende jaren gaat ontwikkelen. De vertegenwoordigers in de feedbackgroepen dekten met elkaar het volledige farmaceutische werkveld af. In het Opleidingsprofiel Farmakunde 2012 actualiseert de opleiding naar aanleiding van de uitkomsten uit dit onderzoek het profiel uit 1999. Ook heeft de opleiding ervoor gekozen om in het profiel anno 2012 een prominente plek te geven aan het uitvoeren van beroepspraktijkgericht onderzoek op basis van *evidence based* handelen.

De vernieuwing in dit actuele opleidingsprofiel van 2012 ten opzichte van dat van 1999 is te vinden in de herformulering van de eindkwalificaties van de opleiding. De bestaande set van negen competenties is aangepast in een profiel met acht competenties. Deze zijn beschreven op de volgende acht terreinen van farmakundig handelen: 1) Farmacologie, 2) Gezondheidsvoorlichting, 3) Kwaliteitszorg, 4) Praktijkgericht onderzoek, 5) Bedrijfsvoering, 6) Projectmanagement, 7) Communiceren en 8) Professioneel handelen en samenwerken. De eerste vier competenties vormen de kern van het beroep; het tweede viertal betreft generieke competenties. Deze acht competenties zullen voor in het vervolg richtinggevend zijn voor het onderwijs. In het projectplan FOOT – zie ook 'Inleiding' – worden zij geconcretiseerd naar indicatoren voor de te toetsen beroepsproducten en beroepsdiensten. (Zie wederom bijlage II voor een overzicht/uitwerking van alle competenties.)

De toekomstverkenning wijst uit dat het curriculum bestendig is voor de komende tien jaar en ook dat de farmakundige ten opzichte van de overige beroepen in het domein van de farmaceutische zorg- en dienstverlening zich in deskundigheid positief onderscheidt op het terrein van management & organisatie en in projectmatig denken en handelen. Wel zal de opleiding in haar curriculum accenten moeten gaan leggen op de taakgebieden waarin zij zich sterker kan profileren ten opzichte van andere beroepsgroepen in het farmaceutische domein (zie ook standaard 2).

Het auditpanel is van oordeel dat de competenties die de opleiding hanteert, overeenstemmen met de kwalificaties die een Farmakundige in het werkveld nodig heeft. De eindcompetenties geven het startniveau aan van de farmakundige in de beroepspraktijk. Dit niveau voldoet aan het vereiste hbo-bachelorniveau. Dit heeft de opleiding op een overzichtelijke wijze in beeld gebracht door de competentieontwikkeling te relateren aan het model van Dreyfus.

Contacten met het werkveld

De opleiding Farmakunde is een unieke opleiding in Nederland. Deze uniekheid geeft hen een bepaald onderscheidend vermogen, maar zorgt er ook voor dat zij zelf weinig benchmarking kan uitvoeren en vele zaken zelf dient uit te voeren. Niettemin vindt het panel dat de opleiding een goed mechanisme heeft opgezet om het beroeps- en opleidingsprofiel te toetsen en eventueel te herijken. Dit gebeurt als volgt:

- Op macroniveau (internationaal) gebeurt dat, doordat de opleiding contact zoekt met buitenlandse opleidingen. Zo zijn er contacten met Riga Universitij (Letland), Kaunas University (Litouwen), TUAS (Finland), Institute of Pharmacy in Tartu (Estland), Hannover en Izmir. Hiermee borgt de opleiding dat zij aansluit bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.
Er zijn tot nog toe geen buitenlandse opleidingen met vergelijkbare eindkwalificaties of vergelijkbaar beroepsprofiel. Het panel heeft in de gesprekken met het management vastgesteld dat de opleiding bij het uitkiezen van deze landen heel bewust heeft gekeken naar de vraag welke kennis zij hier vandaan kan halen. Zo gaf de opleiding aan, dat in Finland en Estland de farmaceutische zorgverlening heel anders is georganiseerd. In Finland ligt de focus op pillen; in Estland speelt het begrip "sociale farmacie" een grote rol. Dit maakt deze landen interessante gesprekspartners voor de opleiding Farmakunde.
- Op mesoniveau vindt toetsing ondermeer plaats binnen de overlegstructuur van de Commissie Opleidingen van de farmaceutische beroepsvereniging Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Pharmacie (KNMP). Deze commissie, waar de opleiding lid van is, bespreekt regelmatig de beroepskolom. Ook heeft de opleiding met de apothekersopleiding van de Universiteit Utrecht overleg gevoerd om te kijken naar de vraag welke kwalificaties bij welke opleiding horen. Naast de eerder genoemde beroepsvereniging NeVeFa heeft de opleiding ook contact met de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuisapotheken, de Vereniging van Innovatieve Geneesmiddelen Nederland (NEFARMA) en de Associatie van Ketenapotheken.
- Op microniveau vindt toetsing plaats via contact met de BVC. Het auditpanel heeft, o.a. op basis van verslagen van BVC-vergaderingen, vastgesteld dat er structureel overleg wordt gevoerd met de BVC en dat de BVC een duidelijke adviesfunctie heeft. In de bijeenkomsten werd o.a. gesproken over:
 - de resultaten van enquêtes,
 - de opzet van het afstuderen (stage + onderzoek),
 - (het aanpassen van) het beroeps- en opleidingsprofiel.

De opleiding vangt ook signalen op via werkgeversonderzoek (o.a. onder stageverlenende bedrijven) en onderzoek onder alumni. In het gesprek met de werkveldvertegenwoordigers gaven de stageverlenende bedrijven niettemin aan, dat er op een meer structurele manier met hen geëvalueerd zou kunnen worden. Het panel is alles overwegende evenwel van oordeel, dat de opleiding Farmakunde sterk gericht is op ontwikkeling en versteviging van contacten met haar afnemende werkveld en deze contacten op een goede manier inzet bij de toetsing en herijking van haar profiel. Het panel is van mening dat in de nabije toekomst ook het lectoraat, dat recentelijk is opgericht, een belangrijke rol kan spelen bij het volgen van actuele ontwikkelingen ten aanzien van farmakundig relevante kennis in binnen- en buitenland.

Weging en Oordeel: goed

De opleiding heeft een goed beroepsprofiel neergezet, dat is opgesteld in samenspraak tussen de opleiding en het farmaceutische beroepenveld. Zij heeft dit beroepsprofiel vertaald naar een helder competentieprofiel. Het auditpanel is van oordeel dat alle competenties voldoen aan het hbo-bachelorniveau en overeenstemmen met de kwalificaties die een farmakundige in het werkveld nodig heeft. Het panel heeft vastgesteld dat het opleidingsmanagement – sinds in 1996 de voorbereidende stappen zijn ondernomen voor het inrichten van deze studie – vrijwel continu met het werkveld overlegt over de opleidingsdoelstellingen. Dit doet zij door een nauwe relatie in stand te houden met het beroepenveld. Deze hechte relatie tussen opleiding en beroepenveld wordt duidelijk geïllustreerd door de rol die het werkveld heeft gespeeld bij de totstandkoming van de Toekomstverkenning die door de opleiding is uitgevoerd in 2010. Het panel is ook positief over de doorwrochte samenwerking die de opleiding heeft met de goed samengestelde beroepenveldcommissie. De opleiding heeft structureel overleg met haar werkveldcommissie over de opleidingsdoelstellingen en over de mogelijkheden die deze doelstellingen bieden tot een actueel opleidingsprogramma. Er is nog winst te halen in een structurele evaluatie met stakeholders als werkgevers en stageverlenende bedrijven, maar al met al is het panel van oordeel dat de opleiding op een goede manier borgt dat de eindkwalificaties actueel zijn en blijven. Als enige opleiding Farmakunde in Nederland kan de opleiding het risico lopen op het ontwikkelen van een tunnelvisie of “eenzijdigheid”, maar zij heeft voldoende partijen om haar heen verzameld die de opleiding scherp houden en de “uniekheid” borgen.

Op basis hiervan komt het auditpanel tot het oordeel ‘goed’ voor standaard 1.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Programma⁴

Oorspronkelijk Leerplan

Het auditpanel heeft onder andere het Leerplan Farmakunde bestudeerd en heeft vastgesteld, dat het programma consistent is opgebouwd. In het leerplan is het didactisch concept en de overige inrichtingsprincipes beschreven en is alles in samenhang uitgewerkt tot het curriculum Farmakunde. Wij noemen hieronder een aantal inrichtingsprincipes:

- Het onderwijs is projectgestuurd ingericht, veelal in groepsverband.
- Herkenbare beroepstaken (beroepsproducten en -diensten) vormen het uitgangspunt voor de inrichting van het curriculum. Dit uitgangspunt is onder andere ontleend aan het 4C-ID model van Van Merrienboer en Kirchner (2007).
- Kennis wordt binnen de opleiding gezien als een manier om het handelen te kunnen onderbouwen en verantwoorden. Daarnaast heeft kennis ook tot doel om nieuwe kennis op te doen. Kennis wordt zoveel mogelijk *just-in-time* aangeboden.

De oorspronkelijke negen eindkwalificaties (competenties) van de opleiding – een uitwerking van de taakgebieden in het beroep – zijn onderverdeeld in leerlijnen. Zes hiervan zijn vakleerlijnen (voorbeelden: Farmacotherapie, Gezondheidsvoorlichting en Integrale Kwaliteitszorg). De overige drie leerlijnen zijn generieke leerlijnen als Communicatie en ICT en Informatiemanagement. Per onderwijsperiode (blok van 10 à 11 weken) staat telkens één vakleerlijn centraal met een thema dat enkele taakgebieden van de farmakundige bundelt binnen een beroepscontext. De lessen uit de generieke leerlijnen worden inhoudelijk aan de blokthema's gekoppeld. Onder deze negen leerlijnen liggen deelkwalificaties, afgeleid van de eindkwalificaties. Deze worden als prestatie-indicatoren gehanteerd ter borging van het inhoudelijk programma. De leerdoelen van de afzonderlijke modules en de criteria bij toetsing zijn afgestemd op deze deelkwalificaties. Bovenstaande illustreren wij met een voorbeeld uit het vierde blok van jaar één (bron: modulehandleidingen Blok D1: opzetten van een voorlichtingsplan).

Leerlijn die centraal staat: Gezondheidsvoorlichting

Thema: het analyseren van een gezondheidsprobleem van een groep patiënten met een chronische ziekte en daarvoor voorlichtingsactiviteiten ontwikkelen, implementeren en evalueren.

Omschrijving: studenten maken in een werkgroep een voorlichtingsplan in opdracht van een opdrachtgever (landelijke apotheekketen). Allereerst oriënteren zij zich op de theoretische aspecten van voorlichting en gedragsverandering. Vervolgens maken zij een analyse van het gezondheidsprobleem – astma of diabetes type 2 – en van de doelgroep voor wie de voorlichting bedoeld is. De opdrachten en de doelen van alle vakken in deze module sluiten aan op de Vakinhoud en geven richting aan de wijze waarop de eindproducten vorm krijgen.

Gehanteerde werkvormen:

- hoor- en werkcolleges en zelfstudieopdrachten (theorieonderwijs)
- responsiecollege, feedbackles, tutorbijeenkomst (begeleiding)
- practica / vaardigheidstrainingen (vaak in kleine (werk)groepen)

⁴ Op bijlage III is een schematisch overzicht van het programma opgenomen.

Onderdelen	Leerdoelen	Toetsing
COM	<ul style="list-style-type: none"> Je kunt voorlichting geven waarbij je effectief gebruik maakt van een of meer activerende werkvorm(en). Je kunt een groepsgesprek houden over een onderwerp met betrekking tot de gezondheidszorg. Je kunt als deelnemer constructieve feedback geven op de voorlichting van medestudenten. 	<ul style="list-style-type: none"> Presenteren van een onderdeel van de voorlichtingsbijeenkomst aan medestudenten Taaltoets (schriftelijke communicatie)
ICT	<ul style="list-style-type: none"> Je kunt een beargumenteerd (project-) voorstel doen voor het maken van een voorlichtingssite voor een patiënten doelgroep. Je kunt een voorlichtingssite ontwerpen voor een patiënten doelgroep. Je kunt een website maken aan de hand van het ontwerp. Je kunt de voorlichtingssite beoordelen. 	<p>Het presenteren en uploaden van de gemaakte voorlichtingssite.</p> <ul style="list-style-type: none"> De student heeft de conceptwebsite gepresenteerd aan de opdrachtgever. De website bevat eigen teksten en waar relevant bronvermeldingen. De website is niet gemaakt met een template. <p>Overige criteria vindt de student in de modulehandleiding D1 ICT.</p>
Onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> Je kunt de methoden en technieken van wetenschappelijk onderzoek gebruiken om gegevens te verzamelen. Je kunt gegevens van een onderzoek bewerken analyseren en rapporteren 	<p>Voor Onderzoek gaat elke student (individueel) aan de hand van een bestaande vragenlijst (SF36-vragenlijst) bij 2 of 3 patiënten uit de doelgroep een meting verrichten (enquête) naar de kwaliteit van zijn/haar leven. Vervolgens verwerken de studenten in hun werkgroep de diverse onderzoeksgegevens in een resultatenoverzicht. De toets voor onderzoek bestaat uit het inleveren van dit resultatenoverzicht.</p>
Vakinhoud	<p>Selectie uit de leerdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Je kunt een gekozen gezondheidsprobleem analyseren op medisch-farmacologisch en sociaal-epidemiologisch gebied en aan de hand van het Health Field Concept van Lalonde. Je kunt de probleemgedragingen van de doelgroep verklaren aan de hand van het model van gedragsverandering van Kok/ASE-model. Je kunt planmatig een doelgerichte voorlichtingscampagne ontwerpen, gebruik makend van de juiste methoden/technieken en middelen aan de hand van het <i>Intervention Mapping</i> protocol 	<p>De eindtoets voor de Vakinhoud bestaat uit een uitgewerkt plan voor een voorlichtingscampagne opleveren, dat in ieder geval bestaat uit een of meer voorlichtingsbijeenkomsten voor de doelgroep. De presentatie voor de opdrachtgever is hier een (voorwaardelijk) onderdeel van.</p>
<p>Professionalisering: tijdens de professionaliseringsuren ligt het accent o.a. op het kunnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> maken van keuzen op basis van efficiëntie en effectiviteit en deze motiveren; afleggen van verantwoording over gemaakte keuzen en het eigen professionele handelen; ontwikkelen van de eigen professionaliteit op basis van nieuwe situaties in de samenleving en/of het beroepsdomein. <p>Onderdeel van professionalisering in dit blok is o.a. het inleveren van een reflectieverslag van een interview met een patiënt.</p>		

Farmakunde Onderwijs Ontwikkel Traject (FOOT)

Zoals we in standaard 1 stelden, is het competentieprofiel recent aangepast. Voorheen waren er negen eindkwalificaties met deelvragen; nu zijn dat er acht. Dit houdt in dat er in plaats van negen nu ook acht leerlijnen zijn: vier vakleerlijnen die de kern van het beroep vormen en vier generieke leerlijnen. Deze acht competenties heeft de opleiding vertaald in concrete beroepsproducten en beroepsdiensten, met indicatoren voor de toetsing ervan. Daardoor zijn deze acht competenties richtinggevend voor de inrichting van het curriculum. Sec gezien is er geen sprake van een geheel nieuw curriculum. Het gaat voornamelijk om aanpassingen in blokken en/of om accenten die worden verlegd.

De curriculumcommissie speelt een belangrijke rol bij de implementatie van het nieuwe curriculum. De docenten stellen zich sterk zelfverantwoordelijk op en zijn, vanuit de krachtige drijfveer het onderwijs continu te verbeteren, altijd bezig geweest met verdere ontwikkeling van de aan hen toegewezen leerlijnen. Hierbij werd soms ad hoc gereageerd en niet voldoende rekening gehouden met de parallelle ontwikkeling in andere leerlijnen. Nu is de curriculumcommissie expliciet de regisseur van alle verbeter- en ontwikkelplannen.

Zij bewaakt, in samenwerking met de coördinatoren van de leerlijnen, de uitwerking van het leerplan en let hierbij expliciet op de samenhang en organiseerbaarheid van het onderwijs. Het auditpanel juicht dit toe.

Op basis van documentanalyse (leerplan, curriculumschema's, modulehandleidingen) en de auditgesprekken is het panel van mening dat het programma een adequate concretisering is van de eindkwalificaties. Zo heeft de opleiding in het document 'Overzicht toetsing competenties in beroepsproducten en -diensten' per module aangegeven welke beroepsproducten en -diensten centraal staan en aan welke competentie(s) de student werkt. Uit het overzicht blijkt dat de verschillende programmaonderdelen tezamen inhoudelijk dekkend zijn voor het realiseren van alle eindkwalificaties op hbo-bachelorniveau (niveau 3). Het projectgestuurd onderwijs met als basis herkenbare beroepstaken is op een slimme en goede wijze doorgevoerd in het curriculum. De opleiding heeft dit op een zodanige wijze gedaan dat er een samenhangend programma ontstaat. Sommige kwalificaties worden binnen één module afgerond. De meeste kwalificaties komen in twee of meerdere modules terug. Dit geheel is een cyclisch proces met steeds meer ruimte voor verbreding en verdieping van al eerder verworven competenties.

Verbinding met beroepspraktijk en actualiteit

Gedurende de opleiding vindt op intensieve wijze een permanente oriëntatie plaats op de beroepspraktijk. De volgende voorbeelden illustreren dit:

- Vanaf het begin is de opleiding gericht op de praktijk door het maken van beroepsproducten en het leveren van beroepsdiensten. Het betreft realistische of virtuele producten of diensten in de beroepspraktijk. Deze zijn van eenvoudig niveau in jaar 1 en van complex niveau in hogere studie jaren.
- De verbinding met de beroepspraktijk komt bij uitstek tot uiting in de stagesystematiek van de opleiding: studenten lopen een korte oriëntatiestage in jaar 1 en in hun eindfase (jaar 3 en 4) een korte stage (10 weken) gekoppeld aan hun praktijkgericht onderzoek en een beroepsvoorbereidende stage van 20 weken. Voor de deeltijd geldt, dat zij deze laatste stage niet op de eigen werkplek mogen lopen. Hier wordt de student bij aanvang van de studie over geïnformeerd. In het nieuwe curriculum wordt de periode van praktijkgericht onderzoek uitgebreid en zal de korte stage van 10 weken verschoven worden naar jaar 2. De leerdoelen van de stages zijn inhoudelijk verbonden met de voorgaande blokdoelen en zorgen zo voor aansluiting met het binnenschools programma.
- De beroepspraktijk wordt o.a. binnengehaald via gastdocenten. Het auditpanel heeft een overzicht gezien van de in studiejaar 2011-2012 ingezette gastdocenten. Hieruit blijkt de opleiding relevante gastdocenten inzet van organisaties als Abbott, Nefarma, Mediq, AstraZeneca en Prosensa.
- De verschillende projecten – zoals het eerder gegeven voorbeeld van blok D1 – zijn gebouwd rondom settings die de student ervaring laten opdoen in competent handelen als beroepsbeoefenaar. Dit kan doordat de student in deze projecten geconfronteerd wordt met vraagstukken of situaties die direct ontleend zijn aan de beroepspraktijk. De opdrachten in de projecten sturen aan op het vervaardigen van beroepsproducten en het leveren van beroepsdiensten. Het resultaat is een product of dienst waarin actuele kennis, relevant voor de farmaceutische zorg- en dienstenverlening, is geïntegreerd met farmakundige beroepsvaardigheden. Hieronder wil het auditpanel het project 'Internetapothek' belichten. In jaar 3 worden studenten in een virtuele beroepscontext geplaatst om daar, samen met drie andere studenten, een integrale farmakundige bedrijfsopdracht uit te voeren, waarbij een beroep wordt gedaan op alle eerder ontwikkelde competenties.

Jaar 3: Implementatie van een bedrijfsplan 2011-2012 (module B3)

Samenhang vorige modules

- Deze module sluit aan bij de kennis en vaardigheden die studenten in het eerste studiejaar hebben opgedaan bij de module 'Inleiding in het farmaceutische werkveld'.
- In module C1 'Inleiding bedrijfskunde en het uitvoeren van een bedrijfsanalyse' hebben studenten voor het eerst kennis gemaakt met het analyseren en beoordelen van een gegeven organisatie.
- In module A3 'Marketing en het maken van een bedrijfsplan' schrijven studenten in een groep van vier een bedrijfsplan voor een nieuw geneesmiddel en hun eigen onderneming (een internetapotheek). Het plan verdedigen zij (als zijnde het MT) tegenover de bank. Als ze goedkeuring van de bank hebben gekregen (en dus het gewenste krediet), mogen de studenten beginnen met de uitvoering van het bedrijfsplan in module B3. De verschillende studentgroepen gaan in het hele traject rondom de internetapotheek de concurrentie aan met elkaar.

Inleiding module B3

Deze module is het laatste studieonderdeel voordat de studenten beginnen aan hun afstudeerjaar. Het is een module waarin de studenten in hoge mate zelfstandig werken aan hun eigen 'internetapotheek', in een onderlinge competitie bij het managen van dit virtuele bedrijf. De module is een doorlopende, geïntegreerde (Vakinhoud / ICT / Communicatie / Onderzoek) opdracht die studenten in een werkgroepje van 4 (of 5) personen uitvoeren.

Toelichting / opzet module

Tijdens de module werken studenten aan het opzetten en 'online' houden van een internetapotheek. Ze gebruiken hiervoor het eerder gemaakte bedrijfsplan. De eerste twee weken gebruiken ze om de website van de internetapotheek in een intranetomgeving in de lucht en product op voorraad te krijgen. De weken daarna moeten de studenten de apotheek in de lucht houden. Wekelijks krijgen ze een interventie voorgelegd (veelal in de vorm van 'een brief') die ze binnen een week met hun MT moet oplossen. Studenten worden dan geconfronteerd met situaties die betrekking hebben op de mogelijkheden en onmogelijkheden ten aanzien van het opzetten en draaiende houden van de internetapotheek. Ze zullen daarbij belangen moeten afwegen, keuzes maken en deze vervolgens realiseren. De oplossing van deze dilemma's en vraagstukken verdedigt het MT vervolgens voor een panel. In het panel hebben ook vertegenwoordigers van de koepelorganisatie voor internetapotheken 'FarmWeb' (medestudenten van andere management teams) zitting. Deelneming in het panel is een verplichte activiteit tijdens de module. Door middel van een 'dashboard' zullen wekelijks de resultaten van de internetapotheek te zien zijn. De apotheek kan ook failliet gaan. Studenten mogen in zo'n geval één keer een doorstart maken.

Toetsing

Tijdens deze module zijn 15 EC's te verdienen. Voor de geïntegreerde eindtoets zijn 13 credits te behalen. Studenten kunnen deze punten behalen door middel van een verdediging tegenover een panel door te laten zien dat de internetapotheek als een gezonde organisatie functioneert ten aanzien van: 1) Financiën, 2) Open Systemen, 3) Interne Processen en 4) de Lerende Organisatie. De toets van Professionalisering is het inleveren van de intervisie voorbereidingsopdrachten (2 EC). Tijdens intervisie gaan studenten aan de hand van een bepaalde methodiek met elkaar bespreken of ze de dilemma's en vraagstukken op een juiste manier hebt aangepakt of dat ze het een volgende keer anders kunnen doen.

In de Studiegids Farmakunde is het opleidingsprogramma voor ieder cohort weergegeven. Het panel constateert dat het curriculum jaarlijks wordt geactualiseerd. Het panel is ook positief over de manier waarop de opleiding de uitkomsten van de toekomstverkenning verwerkt in haar curriculum. Naar aanleiding van het onderzoek is de opleiding voornemens onder meer op de volgende (reeds bestaande) onderdelen in het curriculum meer accent te leggen:

- Farmacotherapie, omdat de farmaceutische zorgtaak van apotheken toeneemt en ziektes complexer worden. Studenten geven in de auditgesprekken ook aan meer behoefte te hebben aan geneesmiddelenkennis. Dit is voor hen dus een positieve ontwikkeling;
- Bedrijfsvoering: omdat het zo efficiënt mogelijk organiseren van de zorg in alle sectoren cruciaal wordt. Het gaat hierbij met name om het organiseren van de farmaceutische patiëntenzorg en procesoptimalisatie op basis van waardetoevoeging;
- Financiën (*Farmaco Economics*): naast zaken als inzicht in de financiële stromen en contractmanagement/beheer gaat het hierbij ook om het bedrijfseconomisch rekenwerk/budgetteren;
- Ondernemerschap: farmakundigen kunnen ook eigenaar van een apotheek worden of aan de slag gaan als zzp'er (consultant). Vaardigheden als resultaatgerichtheid en denken in mogelijkheden zitten in het curriculum, maar mogen meer accent krijgen. Studenten kunnen nu overigens al wel buiten de opleiding of faculteit een minor kiezen.

Onderzoek

Het auditpanel heeft aandacht besteed aan de vraag of studenten hun onderzoekscompetenties voldoende kunnen ontwikkelen. Het auditpanel heeft vastgesteld dat praktijkgericht onderzoek terugkomt in het programma. De opleiding kent een leerlijn onderzoek: LOEP (vertaald als: Leerlijn Onderwijs En Praktijk of Leerlijn Onderwijs Evidence-based Practice). Dit is een leerlijn die tussen 2006 en 2008 is ontwikkeld op facultair niveau, waarbij de student leert om een kritische onderzoekende houding aan te nemen. De leerlijn omhelst het leren zoeken, vinden, selecteren en gebruiken van evidence-based informatie ('zoeken'), maar ook het uitvoeren en rapporteren van een meting ('meten'). De student moet dit laten zien in acht beroepsproducten van de opleiding waarin deze vaardigheden aan bod komen. Studenten zijn tevreden, zo blijkt uit evaluatieresultaten en uit auditgesprekken, over de mate waarin zij in de opleiding aan hun wetenschappelijke vaardigheden kunnen werken. Hieronder geven we aan hoe de leerlijn Onderzoek bij de opleiding Farmakunde is weergegeven.

	"zoeken"	"meten"
Jaar 1	Module B1: zoekplan <ul style="list-style-type: none">efficiënt zoeken met eenvoudige zoekopdrachtgebruik gevonden farmacotherapeutische informatie	Module D1: SF-36 vragenlijst <ul style="list-style-type: none">meting uitvoeren, verwerken in Excelmeetinstrument wordt gegeven (SF-36)weergave resultaten
Jaar 2	Module C2: zoekplan <ul style="list-style-type: none">Gecombineerde zoekopdrachtSelectie artikelenGebruik meerdere Engelstalige artikelen in adviesFarmacotherapeutische informatie	Module B2: onderzoeksopzet maken <ul style="list-style-type: none">Design onderzoek gegevenOntwerpen meetinstrument (enquête)meting uitvoerenresultaten verwerken en analyseren met SPSS
Jaar 3	Module A3/C3: zoekplan <ul style="list-style-type: none">Moeilijkere zoekopdracht naar bedrijfskundige informatieSelectie van artikelengebruik literatuur voor opstellen prestatie indicatoren	Module B3/D3: case report <ul style="list-style-type: none">Metten indicatoren gedurende internetapotheekRapportage onderzoeksresultaten in case report (compleet onderzoeksrapport, incl. gevonden literatuur van blok A3/C3)
Jaar 3 + 4	Onderzoek <ul style="list-style-type: none">Complexe zoekopdracht; literatuur over eigen onderwerp van onderzoekEigen (onderbouwde) keuze voor design en meetinstrumentZelfstandig uitvoeren onderzoekOnderzoeksrapport: probleemanalyse onderbouwd met literatuur, logisch design, juiste weergave resultaten, conclusies, discussie met kritische blik en gebruik van literatuur	

Verder volgt de student in jaar 3 of 4 masterclasses, georganiseerd door lectoren en promovendi uit het FG kenniscentrum Innovatie van Zorgverlening. Hierin leert de student in een serie van acht colleges over onderzoeksmethoden en -ethiek. De aanwezigheid bij zeven van de acht colleges is voorwaardelijk voor de toekenning van de studiepunten bij het studieonderdeel Onderzoek. De student krijgt hier ook informatie over de mogelijkheden om als student deel te nemen aan lopende onderzoeken van het kenniscentrum.

Het auditpanel is van mening dat het recentelijk van gestarte lectoraat een prachtige aanvulling kan zijn op de opleiding. Zo neemt het opleidingsteam met ondersteuning van het lectoraat in *journal clubs* kennis van nieuwe, voor het beroep relevante, literatuur en (inter)nationale ontwikkeling. Het panel raadt de opleiding aan om de kennis van het lectoraat goed te benutten, onder meer bij het verder vormgeven van de LOEP en als extra actor bij de kwaliteitsborging van het gerealiseerd niveau (zie standaard 3).

De internationale dimensie

De internationalisering van de opleiding is allereerst gewaarborgd door een Engelstalige minor (*International Pharmaceutical Studies* (IPS)) en de optionele stages en onderzoeksprojecten in het buitenland. Per jaar lopen circa tien studenten hun stage in het buitenland. Verder zijn er stageplaatsen bij internationaal georiënteerde bedrijven als Novartis en Chipsoft®. Ook kan de

student in het majordeel module B3 ook in het Engels te volgen. In bijvoorbeeld de LOEP en de feedbackles bij de module Farmacotherapie moeten studenten internationale artikelen lezen en met elkaar bespreken. Op deze manier maken studenten ook deel uit van een soort *journal club*. De opleiding kan op het gebied van internationalisering overigens ook profiteren van haar multiculturele omgeving: 50% van de studenten is van niet Nederlandse afkomst, waardoor competenties als intercultureel samenwerken al in de dagelijkse opleidingspraktijk zitten.

Het auditpanel denkt dat internationalisering nog verder ontwikkeld kan worden in de opleiding en de opleiding onderschrijft dit, o.a. op basis van de uitkomsten van de toekomstverkenning. Voor studiejaar 2013-2014 wil de opleiding in het curriculum meer aandacht geven aan Engelse taal, internationaal juridische wetgeving en Global Sourcing vraagstukken. Reeds doorgevoerd is, dat vanaf september 2013 in de major-module Werkveld actuele ontwikkelingen in het internationale farmaceutische domein aan de orde komen. Dit stemt het auditpanel positief. Het panel wil de opleiding op het hart drukken om met name aandacht te besteden aan Engels. In de auditgesprekken benadrukte een aantal werkveldvertegenwoordigers het belang van Engels. Ook de studenten zelf hadden dit op hun netvlies en gaven aan meer Engels in de opleiding te willen. Een aantal studenten volgde zelfs op eigen initiatief een cursus Engels. Het panel ziet mogelijkheden in het invoeren van een module Engels, het meer stimuleren van het gebruik van Engelstalige literatuur en/of het opnemen van verplichte Engelstalige management samenvattingen in de opdrachten.

Aansluiting, studeerbaarheid en studiebegeleiding

Om de aansluiting tussen de vooropleiding en de opleiding te vergroten besteedt de opleiding aandacht aan de verwachtingen van zowel de aspirant-student enerzijds en de opleiding anderzijds. Dat gebeurt bijvoorbeeld via open dagen en informatieavonden, informatie op de website en brochures voor de voltijdse en deeltijdstudie. Voor ingestroomde studenten organiseert de opleiding in blok 1 van jaar 1 o.a. een introductieweek en een "Farmaparade" waar werkveldvertegenwoordigers, alumni en studieloopbaanbegeleiders (slb'ers) praten over de opleiding en het beroep. Ook is er in jaar 1 de beroepsvoorbereidende stage waar studenten kunnen "snuffelen" aan het beroep en het werkveld van de farmakundige.

Ondanks de intensieve voorlichting kent de opleiding een relatief hoog uitvalpercentage in jaar één. De opleiding heeft, onder meer door het voeren van exitgesprekken, een goed beeld van de verschillende oorzaken van de uitval. Bij de voltijdstudenten spelen de verwachtingen, het niveau en de taligheid van de opleiding (zie hieronder). Bij de deeltijdstudenten ligt de oorzaak meer bij de privéomstandigheden (combinatie privé – werk) en het niveau. Wat ook een rol speelt, is dat de Faculteit Gezondheidszorg van de HU een aantal lotingstudies kent. Wanneer studenten worden uitgeloot voor hun eerste keuzes, gebruiken ze Farmakunde als "tussenjaar".

De opleiding probeert verbeteringen te realiseren met diverse maatregelen. Zo is zij in het voorjaar van 2012 begonnen met een "matchingprocedure". Alle aanmelders moesten een motivatiebrief sturen en daarin een aantal vragen beantwoorden inzake schoolprestaties en studievaardigheden en informatie geven over hun beeld van het beroep. Vervolgens zijn zij allemaal uitgenodigd voor een informatiebijeenkomst met daarbij een individueel kennismakings- en adviesgesprek met een slb'er. De intakegesprekken beogen de voorlichting over de studie te versterken en met name de inhoud van de studie en het beroepsbeeld te verduidelijken. Of deze aanpak leidt tot een instroom van beter toegeruste studenten kon ten tijde van de audit nog niet worden vastgesteld, maar het auditpanel is positief over de intakegesprekken. Tijdens de opleiding stimuleert de slb'er meer dan voorheen de student vanaf het begin om te reflecteren op de opleiding en het beroep.

Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding ook aandacht heeft voor de aansluiting van het onderwijs *gedurende de opleiding* bij verschillende groepen studenten. Een aantal voorbeelden:

- De opleiding besteedt relatief veel aandacht aan de taalvaardigheid van de instromende student. Het blijkt dat de opleiding veel studenten trekt van wie de taalvaardigheid te wensen overlaat (niet westerse allochtonen en mbo-instroom). Er wordt bij de voorlichting expliciet gewezen op het belang van taalvaardigheid bij de beroepsuitoefening van de farmakundige. Spelling, stijl en tekstschrijven nemen een belangrijke plaats in in het curriculum. In de propedeuse maken alle eerstejaars maken een taaltoets, ontwikkeld i.s.m. Hogeschooltaal. Op basis van het resultaat worden eventueel extra taallessen aangeboden. De opleiding biedt hiervoor digitaal ondersteuningsmateriaal. De taaltoets moet de student met een voldoende afsluiten om zijn of haar propedeuse te halen.
- Om studenten op niveau uit te kunnen dagen gedurende de hele opleiding is er een excellentie-programma (Sirius). Een van de studenten die het panel heeft gesproken, volgde de Topclass in dit excellentieprogramma. In Sirius staan onderwerpen centraal als leiderschap; reflectieve professional en vakmanschap; visie, gedrevenheid en passie; internationalisering; innovatie en disseminatie. Studenten nemen deel aan cursussen en activiteiten op deze onderwerpen. Zo had de studente met wie het auditpanel sprak, een half jaar een leiderschapscursus gevolgd en met haar team een innovatieve applicatie bedacht, die de start-up award heeft gewonnen van UtrechtInc. Ook had zij stage gelopen en onderzoek gedaan in een Turks ziekenhuis.
- Een andere manier om meer uitdaging te zoeken binnen de opleiding is om les te gaan geven als 'Stass' (student assistent).

Studeerbaarheid en studielast

Uit gesprekken met de opleidingscommissie (OC) bleek dat de studenten de stap van jaar 2 naar jaar 3 groot vonden. Zij ervaren jaar 3 als zwaarder dan de jaren 1 en 2. Het Studenttevredenheidsonderzoek (STO) van 2009 liet zien, dat niet meer dan 75% van de studenten maximaal 30 uur per week aan de studie besteedt in jaar 1 en 2⁵. In het auditgesprek met studenten wordt dit beeld bevestigd. Jaar 3 en 4, waar studenten makkelijk de voorgeschreven studielast van 40 uur per week halen, worden evenwel niet als buitensporig zwaar beschouwd; het zijn jaar 1 en 2 die als relatief makkelijk worden beschouwd. Het aantal contacturen mag van de studenten wel omhoog en ook de moeilijkheidsgraad van de opleiding in de beginjaren. De opleiding is zich hiervan bewust en bereidt in FOOT wijzigingen in het programma van studiejaar 2013-2014 voor:

- het aantal contacturen wordt verhoogd (van 8 naar 12);
- jaar 1 en 2 worden verzwaard met nieuwe modules, met meer opdrachten en met diepgaandere theorie over bepaalde onderwerpen.

De studenten zijn op de hoogte gesteld van de wijzigingen en zijn hierover positief.

Bovenstaande geldt niet voor deeltijdstudenten. Zij werken 3 of 4 dagen per week, gaan 1 dag (8 uur) per week naar school en studeren dan nog circa 25 uur thuis. De deeltijdstudentes met wie het auditpanel heeft gesproken, ervaren de opleiding als pittig, maar studeerbaar. Op zich zouden zij ook graag meer contacturen willen hebben, maar fysieke contacttijd is in hun drukke schema niet mogelijk. De opleiding is nu het idee aan het onderzoeken om digitale lessen te houden, bijvoorbeeld via Skype.

⁵ In latere jaren (NSE) werd deze weeklast niet meer gemeten

Studiebegeleiding

De opleiding organiseert de studiebegeleiding in verschillende contexten van de opleiding en op verschillende niveaus:

- Begeleiding bij de inhoud van de studie ligt bij de docent in zijn rol van inhoudelijk expert; deze ondersteunt het leerproces van de student met instructie en toetsing. In het auditgesprek noemden de studenten in het bijzonder de responsiecolleges en de feedbacklessen. In het eerstgenoemde college behandelt een docent uitsluitend vragen van studenten en helpt hij of zij studenten (individueel of in groepjes) op weg met de vakinhoudelijke opdracht n.a.v. vragen van studenten. In een feedbackles krijgt de student feedback op tussen- of eindproducten. Deze colleges/lessen worden ingeroosterd en worden door studenten als zeer waardevol ervaren.
- De studieloopbaanbegeleider bewaakt de studievoortgang van de student en ondersteunt hem of haar bij keuzes in de studie. De specifieke invulling van studieloopbaanbegeleiding valt onder de leerlijn Professionalisering. Hier leert de student een reflecterende houding aan ten aanzien van zijn persoonlijk handelen.
- In zijn stage wordt de student vanuit de opleiding ondersteund door een stagedocent. In het auditgesprek gaven enkele praktijkbegeleiders uit stageverlenende bedrijven aan, dat zij graag intensiever contact zouden willen hebben met de stagedocent.

Het auditpanel heeft vastgesteld dat er sprake is van een intensieve begeleiding van de student door docenten. De begeleiding draagt bij aan een consistente opbouw van de competentieontwikkeling van de student en van het reflecterend vermogen van de student naar een *reflective practitioner* (op eindniveau). Studenten geven zowel in diverse enquêtes als in de gesprekken tijdens de audit positief te zijn over de begeleiding van docenten.

Alle relevante studie-informatie is digitaal beschikbaar. Het digitale communicatiemiddel SharePoint bevat de studenten goed. Lesmaterialen zijn snel beschikbaar en presentaties staan soms vooraf al online. Studenten geven wel aan het rooster regelmatig laat beschikbaar is. Voordeel is wel weer, dat studenten dan gelijk een rooster krijgen voor het hele blok en dus voor de komende tien weken weten waar ze aan toe zijn. Dit is vooral een kritiekpunt van de voltijd studenten. De deeltijdstudenten daarentegen hebben een vaste lesdag.

Personeel

De opleiding wordt verzorgd door 21 personen (incl. de opleidingsmanager) met een gezamenlijke taakomvang van 12,4 FTE. Het auditpanel heeft op basis van de cv's van docenten en gesprekken met hen tijdens de audit vastgesteld dat het personeel gekwalificeerd is voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma. Van de 21 docenten hebben er 4 (19%) een hbo-bachelordiploma. Twaalf docenten (57%) zijn in het bezit van een master/doctoraaldiploma. Het gaat hier om opleidingen als biologie, farmacie, klinische pedagogiek/psychologie, wiskunde, moleculaire wetenschappen, organisatieadvies en veranderkunde, pedagogische wetenschappen, bedrijfskunde en communicatiestudies. Ook telt de opleiding 5 (24%) gepromoveerden in richtingen als biologie, biomedische wetenschappen en farmacie. Alle docenten zijn didactisch geschoold of zijn, zoals een enkeling, bezig met een interne didactische cursus.

Docenten zijn deskundigen op één of meer van de farmakundige vakgebieden, komen veelal uit werkveld en onderhouden contact met praktijk, o.a. via netwerken in het farmaceutische veld. Een aantal docenten is parttime aan de opleiding verbonden en is parttime werkzaam in een voor de opleiding relevant werkveld. We refereerden al eerder aan de gastdocenten uit diverse farmaceutische werkvelden die colleges verzorgen. Vier docenten nemen deel aan de kenniskring van het lectoraat.

De studenten zijn, zo blijkt uit enquêtes, tevreden over hun docenten, zowel over de inhoudelijke deskundigheid als over de didactische kwaliteiten. Ook in de gesprekken tijdens de audit zijn studenten enthousiast over de docenten. Zij vinden dat ze kundig zijn in wat ze doen en zijn zeer te spreken over hun enthousiasme en bevologenheid. Een van de deeltijdstudentes gaf zelfs aan, dat de docenten in staat zijn "om je door een dal heen te trekken". Ook noemen studenten de beschikbaarheid en behulpzaamheid van docenten als een positief punt. Docenten zijn meer dan bereid om extra uitleg te geven, ook na de les, en om vragen te beantwoorden. Over de "e-mailmatige beschikbaarheid" van docenten zijn studenten iets minder positief: docenten reageren niet altijd binnen de door de opleiding gehanteerde reactietijd van vijf werkdagen.

Professionalisering

Het thema professionalisering is een structureel terugkerend thema binnen het docentencorps, zo bevestigen zowel de docenten als het management tijdens de audit. In de RGW-cyclus voert de opleidingsmanager met iedere medewerker een cyclus van gesprekken (contractgesprek, functioneringsgesprek, beoordelingsgesprek). Via deze gesprekken worden de persoonlijke ontwikkelingswensen en de organisatieontwikkeling van de opleiding/het instituut op elkaar afgestemd. Het functieprofiel waarin de medewerker is ingedeeld, geeft nadere specificatie voor te maken afspraken in de in de RGW-gesprekken. Het auditpanel heeft inzage gehad in de scholingsactiviteiten en constateerde dat er een verscheidenheid aan relevante activiteiten was. Een aantal voorbeelden: cursussen interculturele communicatie; toetskwaliteit in het hoger onderwijs; *qualitative research in Health Care*; motiverende gesprekvoering en Engels. Ook wordt er bijgeschoold via PAOFarmacie. Ten slotte geldt voor een aantal docenten dat zij vallen onder de doorlopende farmacotheapeutische educatie t.b.v. herregistratie openbaar apotheker. Het auditpanel wil hier nogmaals refereren aan de *journal clubs* (zie "onderzoek" hierboven). Het panel is hierover zeer positief.

Werkdruk

Het auditpanel heeft geconstateerd dat docenten een hoge werkdruk hebben. 'Hoge werkdruk' is binnen de totale HU een gegeven. Het ligt voor een deel buiten de opleiding om deze variabele te beïnvloeden. Toch lijkt de hoge werkdruk bij de opleiding Farmakunde voor een deel ook een gevolg te zijn van de intensieve onderwijsvormen die zij hanteert en de bijbehorende intensieve begeleiding. Zo speelt de omvang van de te toetsen beroepsproducten een rol bij de hoge werkbelasting. Daarnaast heeft de druk ook te maken met de bevologenheid en het perfectionisme van het docententeam. De docenten hebben, zo merkte het auditpanel in de auditgesprekken, vanuit zichzelf een enorme verbeterdrang en steken veel tijd in het continue verder ontwikkelen van de opleiding. Kenmerkend was de uitspraak van één docent: "Als iets goed is, kan het nog beter."

Het bovenstaande probleem is door de opleiding ingezien en wordt aangepakt in het FOOT-project. Vanuit een duidelijke visie vindt de verbetering van de opleiding nu gestructureerd en geprioriteerd plaats met, zoals we eerder al stelden, als waakhond de curriculumcommissie. In FOOT wordt o.a. gekeken naar mogelijkheden om de summatieve toetsing efficiënter te organiseren, bijvoorbeeld door dubbelingen (meermalen toetsen van een competentie op hetzelfde niveau) weg te nemen. Ook gaat de opleiding kijken of de begeleiding van studenten efficiënter kan worden neergezet. Het auditpanel is zeer positief gestemd over de maatregelen die de opleiding neemt. Het is van mening, dat deze maatregelen rust zullen brengen in de opleiding. Overigens is de opleiding wel goed voorbereid op eventuele uitval van docenten: de opleiding zorgt ervoor dat altijd een team van docenten het onderwijs geeft. Bij eventuele ziekte of uitval is op deze manier de continuïteit van de module gewaarborgd.

De werkdruk mag dan hoog zijn; daar staat tegenover dat de medewerkers van de opleiding Farmakunde zich positief uitspreken over energiebronnen als autonomie, sociale steun van de collega's, waardering door de leidinggevende, teamwork en ontplooiingsmogelijkheden. In het Werkbelevingsonderzoek (WBO) van 2011 blijkt dat de opleiding met de score op deze punten beduidend uitsteekt boven het gemiddelde van de faculteit Gezondheidszorg. De werkbeleving wordt in totaal beoordeeld met een 7,7.

Al met al is het auditpanel onder de indruk van het docententeam. Kennis, kunde, innovatiedrang, enthousiasme, bevlogenheid en betrokkenheid ten opzichte van de studenten spatten eraf. De directe binding met het werkveld is aanwezig. Kennisoverdracht – ook naar nieuwe medewerkers – en scholingsmogelijkheden zijn geregeld. Docenten vullen elkaar aan en vormen een hecht team. Het streven van de opleiding om binnen enkele jaren 100% van het docenten bestand academisch geschoold te hebben is, lijkt behaald te gaan worden.

Onderwijsvoorzieningen

De materiële voorzieningen zoals lokalen, lesmaterialen, computerfaciliteiten e.d. worden door de faculteit geregeld. Voor de studenten Farmakunde zijn er specifieke voorzieningen: de ruimte "Farmabrink" en leslokalen met computers waarop ze toegang hebben tot databases uit de farmaceutische beroepspraktijk. Studenten zijn matig tevreden over de voorzieningen, zo blijkt uit evaluatieresultaten en uit het auditgesprek. Zij hebben behoefte aan meer (ICT-)werkplekken. Het gesprek aan pc's – maar vooral stopcontacten in lokalen om een laptop aan te sluiten – en rustige werkplekken verhindert bijvoorbeeld het efficiënt gebruik van tussenuren en maakt het lastig om als groep aan een project te werken. De ruimte Farmabrink is hiervoor een goede start, maar niet toereikend. Ook de mogelijkheid tot het reserveren van lokalen/studeerplekken is aan beperkingen onderhevig. Indien de opleiding hier mogelijkheden toe heeft, is het een advies van het auditpanel om hiermee aan de slag te gaan. Het panel is zich echter bewust van het feit, dat huisvesting een onderwerp is waar individuele opleidingen beperkt op kunnen sturen binnen de faculteit en/of hogeschool.

Weging en Oordeel: voldoende

Het auditpanel is (zeer) positief gestemd over de volgende punten in de opleiding:

- De opleiding hanteert een doortimmerd leerplan om te zorgen dat studenten de beoogde eindkwalificaties ook daadwerkelijk realiseren.
- Het projectonderwijs past bij de essentie van het farmakundig handelen en daarmee ook bij het competentiegerichte karakter van het curriculum. Het onderwijsconcept met als basis herkenbare beroepstaken is op een slimme en goede wijze doorgevoerd in het curriculum. Leeropdrachten (taken) sturen aan op het vervaardigen van beroepsproducten en beroepsdiensten die uit de reële beroepspraktijk voortkomen.
- Dankzij de vele directe verbindingen tussen onderwijs en praktijk, die met de ontwikkeling van het lectoraat nog geïntensiveerd zullen worden, slaagt de opleiding erin een opleidingsprogramma aan te bieden dat actueel is en adequaat toegesneden is op de beroepsuitoefening. Het auditpanel is gecharmeerd door projecten als 'de internetapotheek'.
- Het panel constateert dat het curriculum jaarlijks wordt geactualiseerd.
- Ten slotte heeft het auditpanel alle vertrouwen in het docententeam. De opleiding Farmakunde beschikt over een hoog opgeleid docententeam. Zij zijn met hun kennis en kunde in staat om alle hoofdgebieden van het farmaceutische werkveld af te dekken en dragen hun vak uit met veel bevlogenheid.

Niettemin komt het auditpanel voor standaard 2 tot het oordeel 'voldoende'. Het panel heeft een aantal aandachtspunten gesignaleerd bij het beoordelen van de onderwijsleeromgeving. De opleiding zou:

- internationalisering nog verder moeten ontwikkelen en in het bijzonder aandacht moeten schenken aan de positie van Engels;
- een slag kunnen maken in het verder terugdringen van de uitval in de propedeuse. Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding reeds op diverse fronten inzet toont om structureel verbeteringen te bewerkstelligen;
- alert moet zijn op de hoge werkdruk bij docenten;
- indien mogelijk, meer (rustige) werkplekken voor groepswork zou kunnen creëren.

Het auditpanel heeft tijdens de audit geconstateerd dat de opleiding bovenstaande aandachtspunten voor het merendeel zelf al in het vizier heeft. Zij heeft plannen voor verbetering liggen of is al concreet bezig met het doorvoeren van veranderingen. Als zij dit doorzet, stevent de opleiding bij een volgende beoordelingsronde af op het oordeel 'goed'.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsing en beoordeling

De opleiding heeft haar uitgangspunten voor toetsbeleid beschreven in het document 'Toetsbeleid Farmakunde, juni 2012'. Zij volgt het actuele facultaire toetsbeleid ('FG toetsbeleid, september 2011'). Het systeem van toetsing en beoordeling kenmerkt zich onder meer door de volgende punten:

- *Toetsvormen:* De competentieontwikkeling van de student wordt getoetst in beroepsproducten en beroepsdiensten (bp's en bd's). De nadruk ligt in de opleiding op integrale toetsing van kennis, vaardigheden en attitude in een realistische of virtuele beroepscontext (toetsing van beroepscompetenties). Soms worden ook tussenproducten getoetst in een beroepsproduct dat zich hier voor leent. De opleiding maakt niettemin ook gebruik van conceptuele toetsing (veelal via mc-toetsen) en vaardigheidstoetsen (bijvoorbeeld om de communicatie vaardigheden te toetsen).
- *Formatief vs. summatief toetsen:* De opleiding maakt een onderscheid tussen summatieve toetsing en formatieve toetsing. Zij hecht een groot belang aan de (formatieve) feedback die de student in zijn competentiegroei en verdere ontwikkeling ondersteunt. De feedback krijgt de student van docenten, begeleiders en medestudenten en maakt hem duidelijk waaraan hij nog moet werken om het vereiste niveau te behalen. Het auditpanel is van mening dat de opleiding op een goede manier inzicht verschaft in de sterktes en zwakten op (onderdelen) van een competentie. Bij standaard 2 stelden wij reeds, dat studenten de feedbackmomenten – vaak ingeroosterd als een 'feedbackles' – als zeer waardevol ervaren.
- *Individuele en groepstoetsen:* toetsing gebeurt aan de hand van individuele producten en, daar waar samenwerken een belangrijk onderdeel is van de te toetsen competentie, ook op basis van een groepsproduct; bij een groepsproduct wordt ook het individuele aandeel in het product getoetst.

Groepswork

In de opleiding Farmakunde neemt groepstoetsing een belangrijke plaats in, passend bij de beroepspraktijk waarin veel sprake is van samenwerking. Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding sinds 2007, mede naar aanleiding van het auditrapport in 2006, het percentage individuele toetsen heeft verhoogd. Het percentage individuele toetsen is nu circa 75%, zo blijkt uit cijfers die de opleiding tijdens de audit aanleverde. Daarnaast wordt, zoals hierboven ook is gesteld, de individuele bijdrage in samenwerkingsituaties geëvalueerd en beoordeeld. In het auditgesprek geven studenten aan, dat het werken in groepsverband problemen kan opleveren in de vorm van inactieve en meeliftende studenten. Dit vinden zij wel vervelend. Tegelijkertijd zien zij het belang in van de competentie 'samenwerken' voor hun toekomstige beroepsuitoefening. Ook bevestigen ze dat er in elke module wel een onderdeel zit waarop zij individueel worden getoetst. Het auditpanel is al met al van mening, dat de opleiding een wel afgewogen oordeel kan geven over de individuele prestaties van de student.

Aandacht voor taalvaardigheid bij toetsen

Het auditpanel heeft geconstateerd dat de opleiding een gepaste aandacht heeft voor de talige kwaliteit van toetsen. We refereerden al eerder aan de taaltoets die studenten in het eerste jaar met een voldoende dienen af te ronden. Daarnaast geldt, dat een de Nederlandse taal in de meeste modules een beoordelingsaspect is dat met de studievoortgang strenger wordt beoordeeld. Zo zijn er concrete normen m.b.t. het maximum aantal taalfouten dat per pagina acceptabel is.

Oordeel panel

Informatie over toetsen en beoordelen is helder. In het 'Toetsplan Farmakunde 2011-2012' staan de leerplanschema's voor elk studiejaar weergegeven. Voor elke onderwijsperiode is aangegeven welke competenties centraal staan en welke toetsen worden aangeboden. Per toets is genoemd of het om groeps- of individueel werk gaat, of het summatieve of formatieve toetsing betreft, hoeveel studiepunten de student krijgt en om welke toetsvorm het gaat (integraal, conceptueel, vaardigheid of reflectief). Ook zijn de kwalificaties weergegeven waar de student aan werkt. Studenten zijn via hun modulehandleidingen bekend met de doelstelling van een module, de criteria waarop hun bijbehorende beroepsproducten worden beoordeeld en overige voor hen relevante aspecten van hun toets. Studenten krijgen na afsluiting van de toets inzage in het beoordelingsmodel.

Ten tijde van de audit heeft het auditpanel, naast de eindwerken (zie hieronder) een aantal toetsen inhoudelijk beoordeeld. Het panel heeft gekeken naar enkele conceptuele toetsen en heeft beroepsproducten (met tussenproducten) ingezien. Er is sprake van een oplopend niveau in de toetsen gedurende de verschillende leerjaren. Er is een goede verdeling tussen theoretische en praktijkgerichte toetsen. Tevens is de verhouding individuele opdrachten tegenover groepsopdrachten goed. Het vermogen tot transfer (wendbaarheid van het geleerde) maakt expliciet onderdeel uit van de toetsing, als aspect van hbo-niveau. Toetsen zijn congruent aan de opleidingskwalificaties, tot aan het competentieniveau van startend farmakundige, overeenkomstig de eindkwalificaties van de opleiding. M.a.w. het toetsstelsel is zo ingericht dat de *Body of Knowledge and Skills* (BoKS) van het beroep in de toetsing is verwerkt.

Kwaliteitsborging

Hieronder lichten wij een aantal manieren toe waarop de opleiding de kwaliteit van haar toetsing borgt.

- De criteria bij toetsing zijn afgestemd op de leerdoelen van de afzonderlijke modules. Deze leerdoelen zijn op hun beurt weer een vertaling van de dekkwalificaties die weer onder de opleidingscompetenties hangen. De toetsen zijn daarmee valide.
- De meerkeuze-kennistoetsen worden opgesteld i.s.m. Testvision.
- De opleiding maakt gebruik van nakijkmodellen met uitgewerkte en genormeerde criteria.
- Er vindt regelmatig intercollegiaal overleg plaats met een team van beoordelaars voor een gezamenlijke norm- en cesuurbepaling aan de hand van het nakijkmodel.
- Voordat het definitieve cijfer wordt vastgesteld, vindt onderlinge afstemming plaats. Er loopt momenteel een pilot waarin binnen een module achteraf elke vakdocent de toets van een collega beoordeelt, opdat de toetscommissie met de informatie hieruit het nakijkmodel zo nodig bij kan stellen.
- Bij het (individuele) afstudeeronderzoek wordt sinds studiejaar 2011-2012 het 4-ogenbeleid gevolgd: naast de eerste examinerator is er een tweede beoordelende docent. Ook in het derde jaar wordt tijdens de module 'Implementeren van een bedrijfsplan' het 4-ogenbeleid gehanteerd: de prestaties worden wekelijks door twee docenten beoordeeld.
- De curriculumcommissie ziet toe op de consistentie van het totaal aan toetsen in het curriculum. Ook de leerlijncoördinator heeft een controlerende functie.

Het panel vindt het goed, dat de opleiding bij het afstudeertraject is gestart met het 4-ogenprincipe, maar wil nog wel aandacht vragen voor de scheiding tussen begeleiden en beoordelen. In veel gevallen treedt de afstudeerbegeleider op als beoordelaar. In het auditgesprek met docenten bleek, dat docenten alert zijn op belangenverstreming, maar dat zij het soms lastig vinden om hun onafhankelijkheid te bewaren. Zij gebruiken in dit soort gevallen collega's als sparringpartners. Het panel wil aanbevelen om de afstudeerbegeleider niet meer als beoordelaar in te zetten, maar om daarvoor twee andere beoordelaars te gebruiken.

Farmakunde Onderwijs Ontwikkel Traject (FOOT)

Zoals in standaard 2 werd gesteld, wordt het curriculum aangepast naar aanleiding van het nieuwe competentieprofiel. Dit gebeurt in FOOT. In dit traject zal vanzelfsprekend ook goed naar de koppeling tussen de toetsen aan de acht nieuwe competenties worden gekeken. Dit houdt in dat de huidige kwalificaties binnen FOOT, waar nodig, concreter worden geformuleerd in indicatoren passend bij de nieuwe competenties. Ook wordt het beoordelen van het individuele aandeel in een groepsopdracht nog verder uitgewerkt. Daarnaast wordt in FOOT gekeken naar of de opleiding een efficiëntieslag kan maken inzake de toetsing. De schriftelijke integrale beroepsproducten vergen relatief veel beoordelingstijd van de docent. Ten eerste gaat het om omvangrijke producten en ten tweede is in het onderwijs veel begeleidingstijd voor de docent ingeruimd om onder meer de student feedback te geven op zijn tussentijdse producten. In FOOT wordt gezocht naar een vorm van toetsen die recht doet aan het integrale karakter van de te toetsen beroepsproducten, de onderliggende kennisbasis daarin mee toetst én efficiënt is. Zo zal bijvoorbeeld de nu nog voorkomende dubbele toetsing (zelfde competentie, zelfde niveau) eruit worden gehaald. Het auditpanel denkt dat bovenstaande exercitie een verstandige is, gezien de hoge werkdruk bij docenten.

Examencommissie

De examencommissie is eindverantwoordelijk voor de kwaliteitsborging van de toetsing. Zij legt de controle op de kwaliteit van toetsing in handen van de toetscommissie, die onder meer onderzoek doet naar de wijze waarop toetsen geconstrueerd, afgenomen en beoordeeld worden. Periodiek wordt aan de examencommissie verslag gedaan van de wijze waarop de teams invulling geven aan het geformaliseerde toetsbeleid. Het auditpanel is van mening, dat de leden van de examen- en toetscommissie toegerust zijn voor het vervullen van hun functie als commissielid. De leden hebben ieder voor zich veel ervaring met het ontwikkelen en geven van onderwijs en met toetsen en beoordelen. De leden van de examencommissie hebben een HU-brede basis- en vervolstraining gehad. Een aantal leden van de toetscommissie heeft een cursus op het gebied van toetsen gevolgd. Waar nodig wordt de toetscommissie ondersteund door een onderwijskundig adviseur van het instituut.

In het auditgesprek merkte het panel dat de examencommissie de juiste zaken op het netvlies heeft, dat zij zich ook bewust is van haar rol als 'waakhond', maar dat een aantal zaken nog in ontwikkeling is. Dit is ook logisch, gezien de fase waarin de examencommissie zich bevond. De examencommissie op opleidingsniveau was per september 2011 opgeheven en opgevolgd door één gezamenlijke examencommissie op instituutsniveau, waarbij per opleiding één persoon is afgevaardigd als lid. Het auditpanel heeft gevraagd om een verdere uitwerking van een aantal plannen. Het heeft onder meer de volgende documenten van de examencommissie ontvangen:

1. Concretisering speerpunten voor de opleiding Farmakunde; examencommissie IPS.
2. Het Organisatieplan examencommissie IPS (definitieve versie).
3. De op het Organisatieplan aansluitende Kwaliteitskalender Examencommissie IPS 2012-2013 t.a.v. de opleiding Farmakunde waarin concreet beschreven staat hoe en wanneer de examencommissie toezicht houdt op de kwaliteit van toetsing.

Uit de documentatie en uit het gesprek met de commissie op de auditdag bleek dat de examencommissie in een weldoordacht transitieproces zit om te beantwoorden aan de strekking van de Wet Versterking Besturing. Het panel heeft alle vertrouwen in een adequate uitvoering van haar functie.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

De student demonstreert in de volgende programmaonderdelen startbekwaam te zijn voor de uitoefening van het beroep van farmakundige, d.w.z. in staat te zijn om verworven farmakundige kennis en vaardigheden geïntegreerd, zelfstandig en gericht te in te zetten in antwoord op vragen vanuit de volle en complexe beroepspraktijk.

- De Beroepsvoorbereidende stage: hierin voert de student activiteiten uit die leiden tot beroepsproducten of handelingen op de kerngebieden van het farmakundig handelen, dus op één of meer van de beroepsterreinen.
- Het Afstudeeronderzoek (Onderzoeksstage): hierin beantwoordt de student via systematisch onderzoek een vraag vanuit het farmaceutisch werkveld.

De opleiding evalueert het afstudeertraject en voert, indien van toepassing, veranderingen door. In studiejaar 2011-2012 heeft zij drie aanpassingen gedaan:

- De scripties uit de lichting 2010-2011 omvatten een onderzoeksproduct dat het resultaat is van het doen van 20 weken onderzoek. Vanaf cohort 2008 (afstudeerlichting 2011-2012) is de onderzoeksstage ingevoerd, bestaande uit het doen van 10 weken onderzoek en het lopen van een stage van 9 weken. Tijdens het stagedeel hebben de studenten (i) de resultaten van hun onderzoek geïmplementeerd of (ii) een vervolgonderzoek gedaan of (iii) een andere stageopdracht gedaan. De producten bevatten, naast de beoordelingsformulieren per deel, ook een eindbeoordelingsformulier waar de beoordelingen van zowel het onderzoeks- als het stagedeel op zijn aangegeven.
- De beoordeling geschiedt, zo is besloten in het OER, vanaf studiejaar 2011-2012 met cijfers. De beoordeling met cijfers doet meer recht aan het niveau van de individuele student. De BVC, met wie dit onderwerp is besproken, juichte deze verandering toe.
- Zoals eerder is gesteld, is ingevoerd dat de onderzoeksproducten ook door een tweede beoordelaar worden beoordeeld.

Beoordeling eindniveau door panel

Het auditpanel heeft een aantal eindproducten bestudeerd. De selectieprocedure is als volgt gegaan. Hobéon Certificering heeft van de opleiding vooraf een overzicht gekregen van *alle* afstudeeropdrachten van de studie jaren 2010-2011 en 2011-2012. Het auditpanel heeft voorafgaand aan de audit uit dit overzicht 20 afstudeeropdrachten aselekt – en volgens de NVAO-richtlijnen gestratificeerd – gekozen: 15 uit de voltijd en 5 uit de deeltijd. De eindproducten waren voorzien van een door de opleiding ingevuld beoordelingsformulier. De lijst met door het panel beoordeelde afstudeerwerken is bij dit rapport gevoegd in bijlage V.

	2010-2011	2011-2012
Voltijd	6	9*
deeltijd	2	3*

- * Het panel heeft van 4 voltijdstudenten en 2 deeltijdstudenten uit studiejaar 2011-2012 het gehele afstudeerdossier beoordeeld. Dit betekent dat ook de stukken van de beroepsvoorbereidende stage (integrale opdracht; stageverslag; stagebeoordelingsformulieren) zijn ingezien.

Het auditpanel heeft geen twijfel over het hbo-niveau. Het panel is van mening dat de studenten aantonen, dat zij zeker het hbo denkniveau hebben, dat je van een startende beroepsbeoefenaar mag verwachten. Er is door alle studenten voldaan aan de hbo-kwalificaties.

Het panel heeft evenwel een aantal opmerkingen:

- In een aantal werkstukken constateert het auditpanel dat er meer aandacht mag zijn voor de methodologische verantwoording. Aandacht voor het adequaat formuleren en analyseren van probleemstellingen en voor het koppelen van conclusies aan de onderzoeksvragen/deelvragen blijft daarnaast essentieel. Ook het gebruik van relevante literatuur is wisselend. Met de sterke inzet op de leerlijn onderzoek (LOEP) én de toekomstige betrokkenheid van het lectoraat verwacht het panel op dit punt verbetering.
- Het feit dat de opleiding sterk inzet op 'taal' in haar onderwijsprogramma, juicht het auditpanel toe. Aandacht voor taalgebruik en spelling blijft nodig.
- Het risico van het aanbieden van een brede opleiding is dat studenten ook breed hun onderwerp kunnen kiezen. In een aantal werkstukken had de student een onderwerp gekozen waarvan het panel niet expliciet de relevantie voor de opleiding zag. Het panel is positief gestemd over het feit, dat het lectoraat een adviserende rol gaat spelen in de onderwerpkeuze. De examencommissie heeft bij de concretisering van haar speerpunten aangegeven, dat het lectoraat hieraan invulling geeft door een overzicht met mogelijke onderzoeksonderwerpen aan te bieden (ruim voordat de studenten met hun afstudeeronderzoek beginnen). De student kiest uit dit overzicht. Studenten mogen nog wel een eigen onderzoeksvoorstel indienen, maar de lectoraat dient dit te beoordelen op kwaliteit en goed te keuren.

Werkveld over afgestudeerden

Leden van het werkveld gaven tijdens de audit aan bijzonder positief te zijn over het niveau, de attituden en de bekwaamheden van afgestudeerden. Een van de gesprekspartners gaf aan, dat studenten projectmatig sterk zijn, dat ze een grote verantwoordelijkheid tentoonspreiden en dat ze beschikken over een gezonde dosis assertiviteit. Alumni zijn zowel in landelijke enquêtes als in de gesprekken tijdens audit positief over de aansluiting tussen de opleiding en hun huidige functie en over de basis die de opleiding biedt voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden.

Het Kenniscentrum van de faculteit controleert steekproefsgewijs het niveau van alle LOEP-producten, waaronder het afstudeerproject, en de BVC wordt jaarlijks gevraagd om achteraf en steekproefsgewijs afstudeerproducten te beoordelen. De BVC oordeelde dat de vereiste eindkwalificaties zichtbaar waren in de afstudeerproducten.

Weging en Oordeel: voldoende

Er is een facultair transparant en coherent toetsbeleid dat door de opleiding gevolgd wordt. Het panel is van mening dat met de verschillende toetsvormen die de opleiding hanteert, op een adequate wijze wordt gemeten of de student de geformuleerde (eind)doelen van (onderdelen van) het programma heeft bereikt. In de route van toetsopdracht tot beoordeling van het toetsproduct zorgt de opleiding dat zij aan kwaliteitseisen voldoet. Hiertoe werkt zij met valide opdrachten, afstemming in het docententeam voor en na toetsing ten aanzien van beoordelingsnormen en cesuur, en zij verantwoordt haar beoordelingen aan de student.

De opleiding zit in een transitieproces van het oude naar het nieuwe competentieprofiel. Consequenties van het nieuwe profiel voor de inrichting van het curriculum en de bijbehorende toetsing worden opgepakt in FOOT. De curriculumcommissie bewaakt de samenhang van alle acties in dit traject. Ook de examencommissie zit in een transitieproces. Het panel heeft alle vertrouwen in het functioneren van de commissie. Er is nog werk te doen, maar de goede weg is ingeslagen.

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding haar eindkwalificaties realiseert. Dit blijkt zowel uit de door het panel aselect beoordeelde scripties, alsook uit het gesprek dat het panel tijdens de audit heeft gevoerd met de alumni en werkveldvertegenwoordigers. Op een aantal punten is er ruimte voor verbetering. De beoogde inzet en betrokkenheid van het gestarte lectoraat zijn zeer vertrouwenwekkend.

Op grond van deze overwegingen komt het panel voor standaard 3 tot het oordeel 'voldoende'.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De opleiding Farmakunde is een unieke opleiding in Nederland. Deze uniekheid geeft hen een bepaald onderscheidend vermogen, maar zorgt er ook voor dat zij zelf weinig benchmarking kan uitvoeren en vele zaken zelf dient uit te voeren/te initiëren. Er is veel goed werk verzet de afgelopen 10 à 12 jaar door de opleiding. We noemen een aantal zaken:

- Er is een goed beroepsprofiel neergezet met daarop georiënteerde opleidingscompetenties.
- Veel aandacht is uitgegaan naar de zeer positieve samenwerking met het werkveld en de beroepenveldcommissie.
- Het opleidingsprogramma verbindt op unieke wijze farmaceutische kennis met management- en organisatorische vaardigheden. Hiermee worden aankomend farmakundigen adequaat toegerust om bij te dragen aan structurele verbeteringen in de zorgverlening in het farmaceutisch werkveld.
- Het docententeam is hoogopgeleid, bevolgen en vakkundig. Positief opvallend is ook de energie en samenwerking tussen het docententeam onderling en vanuit het docenten team met het lectoraat en management.
- Er lijkt een goede sfeer te zijn. Deze sfeer wordt ook overgebracht op de studenten, die aangeven zich gesteund te voelen bij problemen door het zeer capabele team.
- Het gestarte lectoraat kan een aanjager zijn voor de ontwikkeling én valorisatie van kennis over farmaceutische dienstverlening.

Natuurlijk heeft het auditpanel ook enkele punten gesignaleerd waar de opleiding nog ruimte voor verbetering kent, zoals (i) verdere uitwerking van internationalisering(sbeleid) in het programma met in het bijzonder aandacht voor de Engelse taal; (ii) het verder terugdringen van de uitval in de propedeuse en van (iii) de hoge werkdruk bij docenten en (iv) aandacht voor de scheiding tussen begeleiden en beoordelen. Wat het auditpanel vertrouwenwekkend vindt, is het feit dat de opleiding bovenstaande punten voor het merendeel zelf al in het vizier heeft. Zij heeft plannen voor verbetering liggen of is al concreet bezig met het doorvoeren van veranderingen in FOOT. De aangegeven en besproken aandachtspunten zullen de opleiding naar een hoger niveau tillen en houden.

Er wordt binnen de opleiding Farmakunde permanent aan kwaliteitsverbetering gewerkt. Wij willen hier de uitspraak van een van de docenten herhalen die zei: "Als iets goed is, kan het nog beter." De voorzitter van het auditpanel citeerde tijdens de terugkoppeling Voltaire met de woorden: "Het volmaakte is de vijand van het goede". Het auditpanel vindt het goed, dat de tomeloze ambitie in de opleiding – van management én docenten – tegenwoordig hand in hand gaat met een structuur. FOOT heeft ervoor gezorgd, dat de opleiding niet "in sneltreinvaart doordendert", maar dat verbeter- en ontwikkelplannen nu strak geregisseerd worden met de curriculumcommissie als "waakhond". De opleiding heeft geleerd om af te bakenen, prioriteiten te stellen en om de tijd te nemen voor reflectie.

Samenvattend is de opleiding Farmakunde een opleiding die gefundeerd is op een goede basis vanuit het beroepenveld en op papier steeds duidelijkere vormen begint aan te nemen. Het is een interessante opleiding met deskundig, enthousiast en gemotiveerd personeel met een goed doordacht en helder beleid. Als de opleiding de aanbevelingen oppakt die het panel bij de diverse standaarden – en in het volgende hoofdstuk – heeft genoemd, zal zij zeer zeker de weg afleggen van "voldoende" naar "goed".

6. AANBEVELINGEN

Beoogde eindkwalificaties

- De opleiding zou op een meer structurele manier kunnen evalueren met stageverlenende bedrijven. Vertegenwoordigers uit deze bedrijven hebben goed zicht op het functioneren van de studenten Farmakunde en kunnen waardevolle input leveren voor actualisatie van het profiel.

Programma

- De opleiding gaat op basis van o.a. de toekomstverkenning meer accent leggen op thema's als farmacotherapie, bedrijfsvoering en financiën (farmaco economics). Het auditpanel raadt de opleiding aan om deze ingeslagen weg te volgen. Studenten gaven met name aan meer farmacotherapie te willen zien in het programma.
- Het panel raadt de opleiding aan om de kennis van het lectoraat goed te benutten, onder meer bij het verder vormgeven van de LOEP en als extra actor bij de kwaliteitsborging van het gerealiseerd niveau. De plannen dat onderzoekopdrachten getoetst moeten worden door het lectoraat, juicht het auditpanel toe. Het lectoraat zou ook een meer adviserende rol kunnen spelen bij het verzamelen en verspreiden van onderzoekopdrachten vanuit het werkveld.
- De opleiding dient meer aandacht in het programma te schenken aan mondelinge en schriftelijke vaardigheden in de Engelse taal. Het panel ziet mogelijkheden in het invoeren van een module Engels, het meer stimuleren van het gebruik van Engelstalige literatuur en/of het opnemen van verplichte Engelstalige management samenvattingen in de opdrachten.
- Met het voeren van intakegesprekken wil de opleiding o.a. de uitval in de propedeuse verminderen. Het panel wil de opleiding meegeven om vooral het beroepsbeeld duidelijk te communiceren. Als studenten beter geïnformeerd zijn over wat de opleiding Farmakunde behelst; wat je als farmakundige eigenlijk bent en welke functies je kunt gaan bekleden na je studie, kunnen zij dit beeld op hun beurt ook zelf weer overbrengen naar de buitenwereld.
- Zet de ontwikkeling door om de moeilijkheidsgraad van de opleiding in de beginjaren te verhogen.

Personeel

- Wees alert op de hoge werkdruk bij docenten. Zet de efficiëntieslag, ingezet in FOOT, door.

Onderwijsvoorzieningen

- Zorg, indien de opleiding hier binnen het hogeschool en/of facultaire beleid mogelijkheden toe heeft, voor (i) meer rustige werkplekken voor de studenten, (ii) meer stopcontacten in lokalen t.b.v. de laptop en (iii) verandering van het lokaal reserveringssysteem, zodat leerlingen makkelijker de beschikking hebben tot werkruimtes.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

- Vergroot de onafhankelijkheid van de beoordeling. Het panel wil aanbevelen om de afstudeerbegeleider niet meer als beoordelaar in te zetten, maar om daarvoor twee andere beoordelaars te gebruiken. Een andere optie is om externe beoordelaars/examinatoren in te schakelen.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen hbo-bachelor Farmakunde Hogeschool Utrecht voltijd en deeltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	Goed
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

BIJLAGE II Opleidings specifieke eindkwalificaties

Competenties en indicatoren Opleiding Farmakunde - nieuw

De opleiding Farmakunde bestaat uit de volgende competenties:

1. Farmacologie
2. Gezondheidsvoorlichting
3. Kwaliteitsmanagement
4. Bedrijfsvoering
5. Praktijkgericht onderzoek
6. Projectmanagement
7. Communiceren
8. Professioneel handelen en samenwerken

1 Farmacologie

In het farmaceutische werkveld als gesprekspartner van professionals en cliënten functioneren op basis van een brede kennis van geneesmiddelengroepen.

Indicatoren:

- 1.1 De beginnend beroepsbeoefenaar past relevante actuele farmaceutische en/of medische vakliteratuur en naslagwerken toe bij het maken van een beroepsproduct of -dienst.
- 1.2 De beginnend beroepsbeoefenaar past de farmacokinetische en farmacodynamische aspecten van geneesmiddelen toe in beroepsproducten.
- 1.3 De beginnend beroepsbeoefenaar gebruikt relevante farmaceutische en medische terminologie in gesprek met medewerkers van verschillende doelgroepen in de farmaceutische zorg- en dienstverlening.
- 1.4 De beginnend beroepsbeoefenaar neemt deel aan inhoudelijke discussies met academisch medisch professionals over de meest voorkomende ziektebeelden (big six) en de daarbij behorende behandelingen (medicamenteus, niet-medicamenteus).
- 1.5 De beginnend beroepsbeoefenaar vertaalt nieuwe ontwikkelingen op het gebied van geneesmiddelen naar het beroepsmatig handelen.

2 Gezondheidsvoorlichting

Gezondheidsvoorlichting analyseren, ontwikkelen, implementeren, evalueren, verbeteren voor verschillende doelgroepen.

Indicatoren:

- 2.1 De beginnend beroepsbeoefenaar analyseert een gezondheidsprobleem naar oorzaak/ontstaansfactoren, op sociaal-epidemiologisch gebied.
- 2.2 De beginnend beroepsbeoefenaar beoordeelt of voorlichting een geschikte interventie is bij een gegeven gezondheidsprobleem.
- 2.3 De beginnend beroepsbeoefenaar analyseert de probleemgedragingen bij een gezondheidsprobleem naar oorzaak/bepalende determinanten.
- 2.4 De beginnend beroepsbeoefenaar ontwerpt een voorlichtingsinterventie en het bijbehorende interventieplan/campagneplan voor verschillende doelgroepen.
- 2.5 De beginnend beroepsbeoefenaar evalueert een voorlichtingscampagne/-interventie op proces en effect.

3 Kwaliteitsmanagement

Kwaliteit in het Farmaceutisch werkveld analyseren, ontwikkelen, implementeren, evalueren en verbeteren.

Indicatoren:

- 3.1 De beginnend beroepsbeoefenaar geeft de onderlinge relaties aan van de verschillende processen in een organisatie.
- 3.2 De beginnend beroepsbeoefenaar analyseert verschillende processen in een organisatie op mogelijke risico's en mogelijke oorzaken van fouten.
- 3.3 De beginnend beroepsbeoefenaar adviseert verbetermogelijkheden op basis van analyses en informatie van medewerkers voor verschillende processen in een organisatie en rapporteert aan de opdrachtgever.
- 3.4 De beginnend beroepsbeoefenaar beschrijft op welke wijze verbetermogelijkheden kunnen worden geïmplementeerd in een organisatie en stelt indicatoren op om de implementatie van de verbetermogelijkheid te monitoren.
- 3.5 De beginnend beroepsbeoefenaar analyseert en beoordeelt verschillende processen in een organisatie ten opzichte van normen binnen de farmaceutische sector op conformiteit en effectiviteit.

4 Bedrijfsvoering
Bedrijfsprocessen en onderdelen van bedrijfsprocessen in een organisatie in het farmaceutisch werkveld analyseren, ontwikkelen, implementeren, evalueren, verbeteren.
Indicatoren: 4.1 De beginnend beroepsbeoefenaar maakt een bedrijfsanalyse voor een farmaceutisch bedrijf. 4.2 De beginnend beroepsbeoefenaar maakt een bedrijfsplan voor een farmaceutisch bedrijf. 4.3 De beginnend beroepsbeoefenaar voert het bedrijfsplan van een farmaceutisch bedrijf uit.
5 Praktijkgericht onderzoek
Een bijdrage leveren aan praktijkgericht onderzoek in het farmaceutische werkveld.
Indicatoren: 5.1 De beginnend beroepsbeoefenaar vindt efficiënt en doelmatig evidence-based informatie, beoordeelt deze op kwaliteit en relevantie en gebruikt deze in zijn beroepsmatig handelen. 5.2 De beginnend beroepsbeoefenaar gebruikt algemene onderzoeksmethodologie bij het opzetten, uitvoeren en analyseren van een praktijkgericht onderzoek. 5.3 De beginnend beroepsbeoefenaar trekt conclusies uit de resultaten van onderzoek en bepaalt de waarde daarvan voor verbetering/innovatie. 5.4 De beginnend beroepsbeoefenaar doet aanbevelingen aan de hand van kennis uit onderzoek t.b.v. verbetering/innovatie. 5.5 De beginnend beroepsbeoefenaar reflecteert op het door hem uitgevoerde onderzoek. 5.6 De beginnend beroepsbeoefenaar presenteert en verdedigt het door hem uitgevoerde onderzoek.
6 Projectmanagement
Effectief projectmatig werken.
Indicatoren: 6.1 De beginnend beroepsbeoefenaar bepaalt de doelen, resultaten, kansen, kwaliteit, planning, financiën, informatie, organisatie, communicatie en risico's van een project met lage complexiteit 6.2 De beginnend beroepsbeoefenaar start een project op, structureert dat project en richt het in. 6.3 De beginnend beroepsbeoefenaar managet de doelen, resultaten, kansen, kwaliteit, planning van taken, mensen en middelen, financiën, informatie, organisatie, communicatie en risico's van een project. 6.4 De beginnend beroepsbeoefenaar managet de afronding, evaluatie en rapportage van een project. 6.5 De beginnend beroepsbeoefenaar gebruikt de principes van verandermanagement om de doelen van het project te bereiken
7 Communiceren
Effectief mondeling en schriftelijk communiceren.
Indicatoren: 7.1 De beginnend beroepsbeoefenaar communiceert effectief in een multidisciplinaire omgeving. 7.2 De beginnend beroepsbeoefenaar past contextafhankelijke gespreksmodellen en communicatievaardigheden en technieken toe. 7.3 De beginnend beroepsbeoefenaar communiceert effectief, functioneel, doelgroep- en doelgericht, zowel schriftelijk als mondeling. 7.4 De beginnend beroepsbeoefenaar lost conflicten en tegenstellingen rondom een project op in het belang van diverse stakeholders. 7.5 De beginnend beroepsbeoefenaar schrijft een professioneel gestructureerd document/rapport volgens geldende normen. 7.6 De beginnend beroepsbeoefenaar zet bij communicatie efficiënt en effectief (ICT-)hulpmiddelen in, zowel mondeling als schriftelijk.
8 Professioneel handelen en samenwerken
Reflecteren op het beroepsmatig handelen en professioneel samenwerken.
Indicatoren: 8.1 De beginnend beroepsbeoefenaar kan reflecteren op zijn kennis, vaardigheden en attitude. 8.2 De beginnend beroepsbeoefenaar vormt zich een mening en ontwikkelt een visie ten aanzien van beroepsgerelateerde onderwerpen, ethische dilemma's en actualiteiten. 8.3 De beginnend beroepsbeoefenaar motiveert mensen en creëert draagvlak. 8.4 De beginnend beroepsbeoefenaar werkt professioneel samen. 8.5 De beginnend beroepsbeoefenaar stuurt andere professionals aan en delegeert taken. 8.6 De beginnend beroepsbeoefenaar kan doelen en belangen van de belangrijkste partijen in het farmaceutisch werkveld uitleggen. 8.7 De beginnend beroepsbeoefenaar kan de recente maatschappelijke ontwikkelingen in het farmaceutisch werkveld analyseren. 8.8 De beginnend beroepsbeoefenaar kan relevante wetten in het farmaceutisch werkveld toepassen in het dagelijks handelen.

Begrippen:

Competentie Een persoonlijke bekwaamheid die gevormd wordt door: een combinatie van kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om in een bepaalde taak-/ werksituatie adequaat, effectief en efficiënt te handelen. (HU dienst O&O, 2003)

Indicator Voor het meten van competenties worden indicatoren gebruikt die het waarneembaar gedrag van de student beschrijven. Goede indicatoren zijn een weergave van realistische beroepsuitoefening. Per competentieniveau worden alleen die prestatie-indicatoren beschreven die cruciaal zijn in de beheersing van de competentie. (Meijers & Ober, 2012)

Niveau van een indicator Niet alle indicatoren komen in het onderwijs aan bod op eindniveau. Een competentie is samengesteld uit indicatoren op verschillende niveaus waarbij in ieder geval een indicator op eindniveau moet kunnen worden aangeboden.

Competenties en kwalificaties opleiding Farmakunde - oud

1 Farmacotherapie	
In het farmaceutische beroepsdomein als gesprekspartner van professionals en cliënten functioneren op basis van een brede kennis van geneesmiddelen groepen.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
1,1	De student kan medische en farmacotherapeutische terminologie gebruiken.
1,2	De student kan in de meest voorkomende ziektebeelden en de eventueel daarbij behorende geneesmiddelen gebruik inzichtelijk maken.
1,3	De student kan de invloed van het ziek zijn op de patiënt herkennen en bespreekbaar maken.
1,4	De student kan de werking en bijwerking van medicijnen in kaart brengen.
1,5	De student kan nieuwe ontwikkelingen op het gebied van medicijnen vertalen naar het beroepsmatig handelen.
3,1	De student kan het farmaceutisch beroepsdomein plaatsen in een maatschappelijke context.
3,2	De student kan de maatschappelijke, farmaceutische ontwikkelingen in Nederland relateren aan het (toekomstig) beroepsmatig handelen.
3,6	De student kan het actuele overheidsbeleid ten aanzien van de farmaceutische zorg en -dienstverlening in kaart brengen.
3,7	De student kan een standpunt innemen tav de commerciële rol cq de rol als zorg/dienstverlener binnen de farmaceutische zorg en -dienstverlening.
5,4	De student kan de wet en regelgeving beoordelen aan de hand van de praktijk.

2 Gezondheidsvoorlichting	
Gezondheidsvoorlichting ontwikkelen, uitvoeren, evalueren en verbeteren voor verschillende doelgroepen.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
8,1	De student kan preventieve zorg beoordelen.
8,2	De student kan een voorlichtingsplan schrijven.
8,3	De student kan een voorlichtingsplan projectmatig uitvoeren.
8,4	De student kan zo'n project evalueren.
9,1	De student kan de effecten van preventieve gezondheidszorg inschatten.
9,2	De student kan gezondheidsvoorlichtingsmaterialen voor verschillende doelgroepen ontwikkelen en beoordelen.
10	De beginnend beroepsbeoefenaar kan in het kader van preventie en voorlichting medewerkers in de farmaceutische zorg en -dienstverlening begeleiden.

3 Kwaliteitszorg	
Verschillende kwaliteitszorgsystemen vormgeven, implementeren, evalueren en verbeteren.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
4,2	De student kan de effectiviteit van de farmaceutische zorg- en dienstverlening beoordelen.
4,4	De student kan de kwaliteit van de farmaceutische zorg- en dienstverlening beoordelen.
5,1	De student kan de fasen van projectmatig werken uitvoeren, evalueren en bijstellen
5,2	De student kan een projectplan schrijven.
5,3	De student kan de kwaliteitszorgcyclus toepassen op een onderdeel van de farmaceutische zorg- en dienstverlening.
5,6	De student kan met anderen een project uitvoeren en evalueren.
11,2	De student kan de organisatiestructuur en cultuur beoordelen op functionaliteit
16,2	De student kan de wet, - en regelgeving naar de praktijk vertalen.
16,3	De student kan de huidige en wenselijke situatie in kaart brengen.
16,4	De student kan een verbeterplan schrijven gericht op de interne en externe klant

4 Bedrijfsvoering	
Een bijdrage leveren aan de volgende bedrijfsprocessen: management, financiën, personeel, marketing & sales, logistiek en ICT.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
4,3	De student kan de farmaceutische zorg- en dienstverlening koppelen aan de kosten.
4,4	De student kan de kwaliteit van de farmaceutische zorg- en dienstverlening beoordelen.
5,5	De student kan de verschillende kostensoorten van kwaliteitszorg vergelijken en beoordelen.
7	De beginnend beroepsbeoefenaar kan ICT aanwenden voor verbetering van de farmaceutische zorg- en dienstverlening.
11,2	De student kan de organisatiestructuur en cultuur beoordelen op functionaliteit
11,3	De student kan het logistieke proces in een organisatie beoordelen op effectiviteit en efficiëntie.
11,6	De student kan aspecten van ethiek herkennen en bespreekbaar maken.
12,4	De student kan die financiële instrumenten in relatie brengen met het bedrijfsresultaat.
12,5	De student kan een bijdrage leveren aan het beheer van een intern budget van een project en dit verantwoorden.
12,6	De student kan een kostenberekening van een dienst of product maken.
13,1	De student kan op basis van een analyse van de huidige en gewenste situatie voorstellen, voor het personeelsbeleid genereren.
13,2	De student kan verschillende instrumenten op het gebied van personeelsmanagement toepassen.
13,3	De student kan algemene principes van management toepassen.
14,1	De student kan een eenvoudige marktanalyse maken.
14,2	De student kan de principes van marketing toepassen.
15,1	De student kan met verschillende digitale informatiesystemen van de farmaceutische instellingen werken ten behoeve van de bedrijfsvoering.
15,2	De student kan efficiënt en doelmatig archiveren.
15,3	De student kan een informatieanalyse uitvoeren.

5 Onderzoek en innovatie	
Een bijdrage leveren aan praktijkgericht onderzoek (opzetten, uitvoeren, evalueren, verbeteren) ten behoeve van de ontwikkeling en verbetering van de farmaceutische zorg- en dienstverlening.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
6,1	De student kan de farmaceutische zorg- en dienstverlening relateren aan resultaten van onderzoek.
6,2	De student kan de methoden en technieken van wetenschappelijk onderzoek gebruiken om gegevens te verzamelen.
6,3	De student kan een eerste opzet van een onderzoeksopzet maken.
6,4	De student kan gegevens van een onderzoek bewerken analyseren en rapporteren.
6,5	De student kan gegevens van onderzoek kritisch lezen en interpreteren
7,1	De student kan efficiënt en doelmatig gegevens en informatie vinden en deze beoordelen op kwaliteit en relevantie voor innovatie.
7,2	De student kan met verschillende besturingssystemen en applicaties werken die relevant zijn voor het zoeken, verwerken en verspreiden van informatie ten behoeve van innovatie.

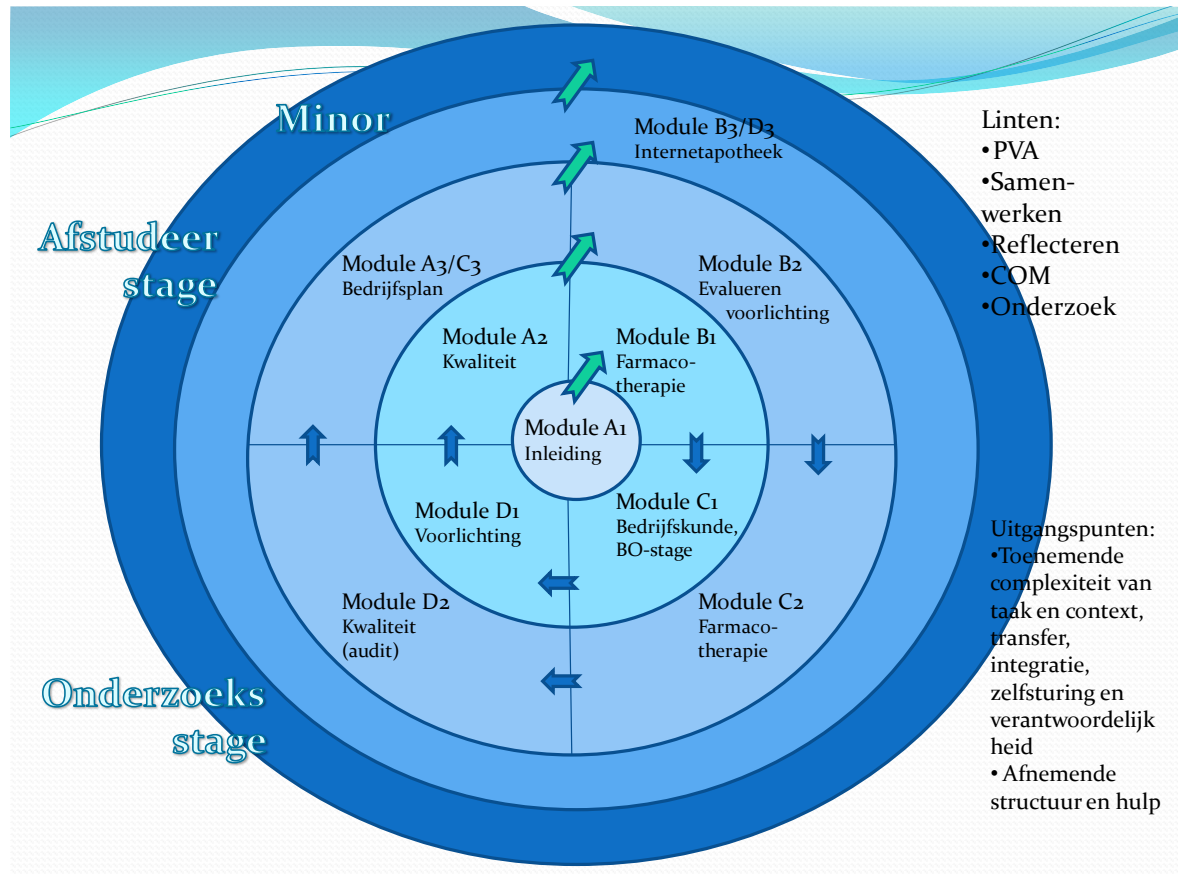
6 Beleidsontwikkeling	
Beleid ontwikkelen, implementeren, evalueren en verbeteren in het farmaceutische beroepsdomein.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
3,4	De student kan de wettelijke normen en richtlijnen in het farmaceutische beroepsdomein toepassen.
3,5	De student kan de ontwikkelingen van de farmaceutische zorg- en dienstverlening verklaren vanuit maatschappelijke en farmaceutische (internationale) ontwikkelingen en onderbouwde voorspellingen doen over de toekomst.
3,6	De student kan het actuele overheidsbeleid ten aanzien van de farmaceutische zorg en - dienstverlening in kaart brengen.
4,1	De student kan vanuit diverse doelgroepen de specifieke farmaceutische zorg- en dienstverlening koppelen.
4,2	De student kan de effectiviteit van de farmaceutische zorg- en dienstverlening beoordelen.
5	De beginnend beroepsbeoefenaar kan in het kader van kwaliteitszorg een plan maken ter verbetering van de farmaceutische zorg- en dienstverlening, dit uitvoeren, implementeren en evalueren.
5,1	De student kan de fasen van projectmatig werken uitvoeren, evalueren en bijstellen
5,4	De student kan de wet en regelgeving beoordelen aan de hand van de praktijk.
5,6	De student kan met anderen een project uitvoeren en evalueren.
12,1	De student kan een beleidsplan of een onderdeel van een plan schrijven.
12,2	De student kan beleidsrelevante informatie verzamelen, categoriseren en beoordelen.
13,1	De student kan op basis van een analyse van de huidige en gewenste situatie voorstellen, voor het personeelsbeleid genereren.
16,2	De student kan de wet, - en regelgeving naar de praktijk vertalen.
16,3	De student kan de huidige en wenselijke situatie in kaart brengen.
16,4	De student kan een verbeterplan schrijven gericht op de interne en externe klant
18	De beginnend beroepsbeoefenaar kan een plan deskundigheidsbevordering maken op teamniveau en individueel niveau.
18,1	De student kan uit een knelpuntenanalyse deskundigheidsbevordering afleiden en voor een onderdeel daarvan een plan schrijven.
24,2	De student kan ontwikkelingen vertalen naar het beroep en het beroepshandelen.

7 Organisatie en ontwikkeling van het farmaceutische zorgveld	
Als gesprekspartner functioneren voor de verschillende marktpartijen in het farmaceutische zorgveld ten aanzien van de organisatie en de ontwikkelingen.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
3,1	De student kan het farmaceutisch beroepsdomein plaatsen in een maatschappelijke context.
3,1	De student kan het farmaceutisch beroepsdomein plaatsen in een maatschappelijke context.
3,2	De student kan de maatschappelijke, farmaceutische ontwikkelingen in Nederland relateren aan het (toekomstig) beroepsmatig handelen.
3,3	De student kan de maatschappelijke, farmaceutische ontwikkelingen plaatsen in internationale ontwikkelingen.
3,4	De student kan de wettelijke normen en richtlijnen in het farmaceutische beroepsdomein toepassen.
3,5	De student kan de ontwikkelingen van de farmaceutische zorg- en dienstverlening verklaren vanuit maatschappelijke en farmaceutische (internationale) ontwikkelingen en onderbouwde voorspellingen doen over de toekomst.
3,6	De student kan het actuele overheidsbeleid ten aanzien van de farmaceutische zorg en -dienstverlening in kaart brengen.
3,7	De student kan een standpunt innemen tav de commerciële rol cq de rol als zorg/dienstverlener binnen de farmaceutische zorg en -dienstverlening.
6,1	De student kan de farmaceutische zorg- en dienstverlening relateren aan resultaten van onderzoek.
6,5	De student kan gegevens van onderzoek kritisch lezen en interpreteren
20,2	De student kan mondeling en schriftelijk communiceren met medewerkers in de farmaceutische zorg en -dienstverlening.
24,1	De student kan actief ontwikkelingen in het beroepsdomein volgen.
25,1	De student kan meewerken aan intercollegiale toetsing.
25,3	De student kan met anderen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beroep.
25,4	De student kan (schriftelijk en mondeling) voorlichting aan derden geven over het beroep en de taken en rollen van een farmakundige.

8 Communiseren en samenwerken	
Effectief mondeling en schriftelijk communiceren en samenwerken.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
11,1	De student kan met anderen in een organisatie samen werken.
11,4	De student kan zijn eigen verantwoordelijkheid nemen en verantwoordelijkheden delegeren.
11,5	De student kan sturing geven aan het werk en taken van anderen.
12,1	De student kan een beleidsplan of een onderdeel van een plan schrijven.
13,4	De student kan functioneel en doelgericht communiceren.
14,3	De student kan een brochure /folder maken en beoordelen.
15,4	De student kan met systeembeheerders en softwareleveranciers communiceren.
17,2	De student kan mensen op een positieve manier beïnvloeden / sturen.
17,3	De student kan draagvlak creëren
19,2	De student kan problemen herkennen in de samenwerking en kan een constructieve bijdrage leveren om deze op te lossen.
19,3	De student kan samenwerken en kritische reflecteren over die samenwerking.
19,4	De student kan andermans rollen en de eigen rol bij samenwerking herkennen.
19,5	De student kan communicatietechnieken toepassen.
20,2	De student kan mondeling en schriftelijk communiceren met medewerkers in de farmaceutische zorg en -dienstverlening.
25,1	De student kan meewerken aan intercollegiale toetsing.
25,2	De student kan basiscoachvaardigheden toepassen.
25,3	De student kan met anderen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beroep.
25,4	De student kan (schriftelijk en mondeling) voorlichting aan derden geven over het beroep en de taken en rollen van een farmakundige.

9 Professionalisering	
Reflecteren op het beroepsmatig handelen en zich daarin ontwikkelen.	
Bijbehorende kwalificaties:	
	Kwalificatie
21,1	De student kan reflecteren over zijn leer-, en beroepsmotivatie.
21,2	De student kan kritisch reflecteren op eigen handelen individueel en met anderen.
21,3	De student kan leerdoelen formuleren en op basis hiervan zijn handelen sturen
22,1	De student kan verantwoording over gemaakte keuzen afleggen.
22,2	De student kan keuzen maken op basis van efficiency en effectiviteit en deze motiveren
23,1	De student toont een leer-, ontwikkelhouding.
23,2	De student kan voortdurend reflecteren en stelt zelfstandig op basis hiervan het gedrag bij of onderneemt andere actie om te groeien.
23,4	De student kan eigen sterke en zwakke kanten onderzoeken en hierop reflecteren.
23,5	De student kan zijn motivatie en mogelijkheden in kader van loopbaanperspectief verantwoorden.

BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma



De programma's van de voltijd en de deeltijd opleiding volgen op de volgende pagina's.

COHORT 2011, voltijd

<p>1 2011-2012 Oud</p>	<p>A1 Inleiding in het farmaceutische werkveld 15 EC</p> <p>COM 3 EC ICT 3 EC VAK DEEL 4 EC VAK EIND 5 EC</p>	<p>B1 Ontwikkelen van farmaceutische folders 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 3 EC ICT 2 EC VAK DEEL 2 EC VAK EIND 6 EC</p>	<p>C1 Inleiding bedrijfskunde en het uitvoeren van een bedrijfsanalyse 9 EC Beroepsoriënterende stage 6 EC</p> <p>COM 1 EC VAK/ICT 8 EC STAGE 6 EC</p>	<p>D1 Opzetten van een voorlichtingsplan 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 3 EC ICT 2 EC VAK 8 EC</p>
<p>2 2012-2013 Oud</p>	<p>A2 Inleiding in de intergrale kwaliteitszorg 15 EC</p> <p>ICT 3 EC VAK EIND 12 EC</p>	<p>B2 Evalueren van een voorlichtingscampagne 15 EC</p> <p>COM 2 EC VAK 13 EC</p>	<p>C2 Vorbereiden van formulariumadviezen 15 EC</p> <p>VAK/ICT 11 EC COM 4 EC</p>	<p>D2 Uitvoeren van een interne audit 15 EC</p> <p>VAK/COM/ ICT 12 EC PROF 3 EC</p>
<p>3/4 2013-2014 Nieuw</p>	<p>Bedrijfsvoering 3 15 EC</p>	<p>Werkveld 3 15 EC</p>	<p>Onderzoek 20 EC</p> <p>Projectmanagement 10 EC</p>	
<p>4/3 2014-2015 Nieuw</p>	<p>Minor 30 EC</p>		<p>Stage 3 30 EC</p>	

COHORT 2012, voltijd

<p>1</p> <p>2012-2013</p> <p>Oud + A2</p>	<p>A1</p> <p>Inleiding in het farmaceutische werkveld 15 EC</p> <p>COM 2 EC ICT 2 EC VAK DEEL 3 EC VAK EIND 4 EC</p> <p>Inleiding in de integrale kwaliteitszorg 4 EC</p>	<p>B1</p> <p>Ontwikkelen van farmaceutische folders 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 2 EC ICT 1 EC VAK DEEL 2 EC VAK EIND 5 EC</p> <p>Inleiding in de integrale kwaliteitszorg 3 EC</p>	<p>C1</p> <p>Inleiding bedrijfskunde en het uitvoeren van een bedrijfsanalyse 9 EC</p> <p>COM 1 EC VAK/ICT 8 EC STAGE 6 EC</p> <p>Beroepsoriënterende stage 6 EC</p>	<p>D1</p> <p>Opzetten van een voorlichtingsplan 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 3 EC ICT 2 EC VAK 8 EC</p>
<p>2</p> <p>2013-2014</p> <p>Nieuw</p>	<p>Werkveld 2 5 EC</p> <p>Bedrijfsvoering 2 10 EC</p>	<p>Voorlichting 2 (12 EC)</p> <p>Kwaliteitszorg 3 (start week B5) (3 EC)</p>	<p>Voorlichting 2 (t/m week C2) (3 EC) 15 EC</p> <p>Farmacologie 3 (start week C3) 10 EC</p> <p>Kwaliteitszorg 3 (t/m week C5) (2EC)5 EC</p>	<p>Stage 2 15 EC</p>
<p>3/4</p> <p>2014-2015</p> <p>Nieuw</p>	<p>Bedrijfsvoering 3 15 EC</p>	<p>Werkveld 3 15 EC</p>	<p>Onderzoek 20 EC</p> <p>Projectmanagement 10 EC</p>	
<p>4/3</p> <p>2015-2016</p> <p>Nieuw</p>	<p>Minor 30 EC</p>		<p>Stage 3 30 EC</p>	

COHORT 2011, deeltijd

<p>1 2011- 2012</p>	<p>A1 Inleiding in het farmaceutische werkveld 15 EC</p> <p>COM 3 EC ICT 3 EC VAK DEEL 4 EC VAK EIND 5 EC</p>	<p>B1 Ontwikkelen van farmaceutische folders 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 3 EC ICT 2 EC VAK DEEL 2 EC VAK EIND 6 EC</p>	<p>C1 Inleiding bedrijfskunde en het uitvoeren van een bedrijfsanalyse 9 EC</p> <p>COM 1 EC VAK/ICT 8 EC STAGE 6 EC</p> <p>Beroepsoriënterende stage 6 EC</p>	<p>D1 Opzetten van een voorlichtingsplan 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 3 EC ICT 2 EC VAK 8 EC</p>
<p>2 2012- 2013</p>	<p>A2 Inleiding in de intergrale kwaliteitszorg 15 EC</p> <p>ICT 3 EC VAK EIND 12 EC</p>	<p>B2 Evalueren van een voorlichtingscampagne 15 EC</p> <p>COM 2 EC VAK 13 EC</p>	<p>C2 Voorbereiden van formulariumadviezen 15 EC</p> <p>VAK/ICT 11 EC COM 4 EC</p>	<p>D2 Uitvoeren van een interne audit 15 EC</p> <p>VAK/COM/ ICT 12 EC PROF 3 EC</p>
<p>3/4 2013- 2014</p>	<p>Bedrijfsvoering 3 15 EC</p>	<p>Werkveld 3 15 EC</p>	<p>Onderzoeksstage</p> <p>OND 13 EC STAGE 15 EC PROF 2 EC</p>	
<p>4/3 2014- 2015</p>	<p>Minor 30 EC</p>		<p>Stage 3 30 EC</p>	

COHORT 2012 , deeltijd

<p>1 2012- 2013</p>	<p>A1 Inleiding in het farmaceutische werkveld 15 EC</p> <p>COM 2 EC ICT 2 EC VAK DEEL 3 EC VAK EIND 4 EC</p>	<p>B1 Ontwikkelen van farmaceutische folders 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 2 EC ICT 1 EC VAK DEEL 2 EC VAK EIND 5 EC</p>	<p>C1 Inleiding bedrijfskunde en het uitvoeren van een bedrijfsanalyse 9 EC</p> <p>COM 1 EC VAK/ICT 8 EC STAGE 6 EC</p> <p>Beroepsoriënterende stage 6 EC</p>	<p>D1 Opzetten van een voorlichtingsplan 15 EC</p> <p>COM 2 EC PROF 3 EC ICT 2 EC VAK 8 EC</p>
<p>2 2013- 2014</p>	<p>A2 Inleiding in de intergrale gezondheidszorg 15 EC</p> <p>ICT 3 EC Vak eind 12 EC</p>	<p>C2 Voorbereiden van formulariumadviezen (week B1 t/m B4 en C6 t/m C10 + 1 week tijdens de audit)) 15 EC</p> <p>VAK/ICT 11 EC COM 4 EC</p> <p>D2 Uitvoeren van een interne audit (week B5 t/m C5) 15 EC</p> <p>VAK/COM/ ICT 12 EC PROF 3 EC</p>	<p>B2 Evalueren van een voorlichtingscampagne 15 EC</p> <p>COM 2 EC VAK 13 EC</p>	
<p>3/4 2014- 2015</p>	<p>Bedrijfsvoering 3 15 EC</p>	<p>Werkveld 3 15 EC</p>	<p>Onderzoeksstage</p> <p>OND 13 EC STAGE 15 EC PROF 2 EC</p>	
<p>4/3 2015- 2016</p>	<p>Minor 30 EC</p>		<p>Stage 3 30 EC</p>	

BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels

Programma audit hbo bachelor Farmakunde Hogeschool Utrecht, 4 oktober 2012.

Varianten: voltijd en deeltijd

Ontvangstruimte lokaal 2.155

Gespreksruimte lokaal 3.138

Gespreksruimte voor parallel sessie lokaal 2.154

Tijd		Gesprekspartners
08.00 – 08.15	Inloop & ontvangst auditteam	
08.15 – 09.00	Intern overleg auditteam	
09.00 – 10.00	Instituutsmanagement en opleidingsmanagement	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drs. Hans Merkx, Directeur Instituut Paramedische Studies ▪ Drs. Esther van Deursen, opleidingsmanager Farmakunde ▪ Drs. Ellen Leijten, apotheker, Coördinator deeltijdopleiding Farmakunde ▪ Drs. Marc Veenstra, Lid management team Farmakunde
10.00 – 10.15	Pauze	▪
10.15 – 11.30	Docenten	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Drs. Frederique Bergsma, coördinator leerlijn Farmacotherapie, vakdocent farmacotherapie, kwaliteitszorg, gezondheidszorg, lid curriculumcommissie, SLB, stagedocent en onderzoeksbegeleider. ▪ Dr. Stella van Boom, coördinator leerlijn stage, vakdocent bedrijfsvoering, gezondheidsvoorlichting, SLB, stagedocent en onderzoeksbegeleider. ▪ Drs. Lia Botman, voorzitter curriculumcommissie, projectleider FOOT, SLB, stagedocent en onderzoeksbegeleider. ▪ Ilhame Chakhssi, coördinator propedeuse, vakdocent kwaliteitszorg, gezondheidsvoorlichting, SLB, stagedocent. ▪ Drs. Jenny van Gent, vakdocent farmacotherapie en kwaliteitszorg, SLB, stagedocent, coördinator minor FPZ. ▪ Ellen de Jong, coördinator leerlijn schriftelijke communicatie, vakdocent communicatie, gezondheidszorg, voorlichting en bedrijfsvoering, SLB en stagedocent. ▪ Drs. Charlotte Plantenga, coördinator leerlijn bedrijfsvoering, vakdocent bedrijfsvoering, communicatie en professionalisering, SLB, stagedocent en onderzoeksbegeleider. ▪ Dr. Carolien van Rijnsoever, coördinator leerlijn onderzoek, vakdocent onderzoek en farmacotherapie, SLB, stagedocent en onderzoeksbegeleider.
11.30 – 11.45	Pauze	▪
11.45 – 12.30 Lokaal 2.154	Lectoren / leden kenniskring Ruud van der Herberg Mijke de Bruijn Roland van der Wolk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dr. Ad van Dooren, lector Farmakunde, lectoraat Disseminatie van Farmaceutische Innovatie. ▪ Wan Yen Khouw, farmakundige, lid kenniskring lectoraat Farmakunde ▪ Prof. Dr. Marieke Schuurmans, lector bij lectoraat Verpleegkundige en paramedische zorg voor mensen met chronische aandoeningen
11.45 – 12.30 (parallel)	Leden examencommissie / toetscommissie Jeroen Mentink Daniëlle de Koning	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jetske Willebrands-Bakker MSEN, voorzitter examencommissie Instituut voor Paramedische Studies ▪ Dr. Janneke Mijnter, lid examencommissie Instituut voor Paramedische Studies ▪ Drs. Jeroen Hendrix, voorzitter toetscommissie Farmakunde ▪ Drs. Mirjam Kokenberg, lid toetscommissie Farmakunde ▪ Drs. Reinier Veldhuis, onderwijskundig adviseur IPS
12.30 – 13.15	(Werk)lunch auditteam	

Tijd		Gesprekspartners
13.15 – 14.15	Werkveldvertegenwoordiging en Alumni	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dr. Armand Voorschuur, voorzitter Beroepenveldcommissie Farmakunde ▪ Drs. Richard Schepman, lid beroepenveldcommissie Farmakunde ▪ Francina Smit farmakundige, voorzitter beroepsvereniging Nevefa ▪ Drs. Matthijs van de Heuvel, Chipsoft ▪ Serge Smeets PhD, Novartis, stagebegeleider ▪ Carla Ultee, farmakundige, Universitair Medisch Centrum, ▪ Vera Kordewinders, farmakundige, AMP, stagebegeleider
14.15 – 15.15	Open spreekuur Rondleiding opleidingsspecifieke voorzieningen + inzien materiaal	
15.15 – 15.30	Pauze	
15.30 – 16.30	Studenten voltijd en deeltijd	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Daniëlle van den Brink, 1^e jaars voltijd ▪ Berat Avci, 2^e jaars voltijd ▪ Susanne Drienhuizen, 2^e jaars voltijd ▪ Laura Maas, 3^e jaars voltijd en lid PR commissie ▪ Emma Franken, 3^e jaars voltijd en voorzitter Opleidingscommissie ▪ Florian Seesing, 3^e jaars deeltijd ▪ Marga Grave, 4^e jaars deeltijd ▪ Sevda Aksar, 4^e jaars voltijd, lid TopClass
16.30 – 16.45	Intern overleg + Inzien materiaal	
16.45 – 17.00	Pending issues	
	Inzien materiaal	
17.00 – 17.45	Interne terugkoppeling: bepaling beoordeling	
17.45 – 18.15	Terugkoppeling	

Werkwijze

Bij de beoordeling van de (voltijd en deeltijd) opleiding Farmakunde is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 22 november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een Evaluatiebureau zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan een Evaluatiebureau moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de opleiding. De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en – daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft – ook door eigen waarneming.

Verantwoording keuze gesprekspartners

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditteam met in achtname van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Het oordeel van het auditteam vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde standaarden voor basiskwaliteit.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding
- Koers 2012; strategisch beleid HU 2007-2012
- Koers2012+
- Jaarplan 2012 FG
- Organisatieplan opleiding Farmakunde 2010
- Structuurnota Lectoraat Farmakunde; FG mrt 2010
- Onderzoeksprogrammering KCivZ ; 'Gezond oud worden begint al vroeg'; FG maart 2011
- Onderzoeklijnen Lectoraat Farmakunde; samenvatting ; FG 2012
- Actieplan Internationalisering FG 2010-2012
- Farmakunde deeltijd toekomstvast ; april 2011
- Rapportage NQA opleiding Farmakunde ; maart 2006
- NVAO besluit accreditatie bachelor Farmakunde 2006
- Managementreview Farmakunde 2006
- Verbeterplan Farmakunde ; okt 2006
- Projectvoorstel Farmakunde Longwin; 2008
- Projectvoorstel 2010-2014 Farmakunde; juni 2010
- Competentieniveaus op de Faculteit Gezondheidszorg; 2007
- Toekomstverkenning Farmakunde; juni 2010
- Kritische reflectie Farmakunde 2010;
- Auditrapport Farmakunde; HU dec 2010
- Verbeterplan n.a.v. interne audit Farmakunde 2010
- Beroepsprofiel Farmakundige 1996; 2e versie
- Opleidingsprofiel Farmakunde 1999
- Van Competenties naar Curricula; FG 2003
- Eindrapport van de Commissie Accreditatie Hoger Onderwijs; 2001; cie. Franssen
- Eindkwalificaties Farmakunde met Dublin Descriptoren; 2005
- Opleidingsprofiel Farmakunde 2012 (concept)
- Notulen BVC Farmakunde 15 juni 2012
- Blauwdruk Farmakunde; 2000
- Leerplan Farmakunde
- Curriculumschema (concept) vanaf 2013
- Curriculumoverzicht Farmakunde met bp en bd plaatsing
- Body of Knowledge and Skills Farmakunde
- Beroepsvoorbereidende stage Farmakunde; mei 2012
- Module onderzoeksstage cohort 2009
- Leerlijn LOEP Farmakunde
- Modulehandleiding Implementatie van een bedrijfsplan 2011-2012
- Modulehandleiding Uitvoeren van een interne audit 2011-2012
- Opbouw bp's in leerlijn LOEP FG
- Resultaten LOEP-monitor 2010-2011
- Optimalisatie KMC28 Projectplan 2011
- Minoren studenten Farmakunde 2010
- Minoren studenten Farmakunde 2011
- NSE 2011 resultaten opleiding Farmakunde
- Kengetallen Farmakunde; bron HBO-raad
- Advies n.a.v. Onderzoek percepties en wensen niet-westerse allochtone studenten FG op hun studie; Marotura; mrt 2012
- Exit-enquêtes Farmakunde 2011-2012
- Ontwerpwijzer Meting Studielast FG 2008; studielast Farmakunde juni 2010
- Jaarverslag 2010-2011 examencommissie Farmakunde

- Integraal beleid voor het opleiden van excellente professionals in de FG. 'Dare to be different'
 - HU beleidsplan Onbelemmerd studeren 2007
 - Overzicht deskundigheid docententeam + cv's
 - Meerjaren PersoneelsPlan FG mei 2011
 - IPS-personeelsplan 2008-2012
 - Meerjaren PersoneelsPlan IPS mei 2011
 - Opleidingsontwikkelingsplan Farmakunde ; mei 2011
 - Lijst van gastdocenten - onderwerpen
 - Meerjarenplan Bureau Ondersteuning IPS; jan. 2011
 - Wijzigingen organisatiestructuur opleiding Farmakunde 2010
 - Spoorboekje implementatie nieuwe WHW, deelproject examencommissie en kwaliteit van toetsing en beoordeling; HU; 2010
 - Werkbelevingsonderzoek 2011
 - Managementrapportage Farmakunde; november dec 2011
 - Managementrapportage Farmakunde; november juni 2012
 - Beleid Kwaliteitszorg IPS; 2011
 - FG toetsbeleid sept 2011
 - Toetsbeleid Farmakunde juni; 2012
 - Naar een flexibele hogeschool ; perspectief, implementatie en knelpunten; april 2008
 - Toetsplan Farmakunde 2011-2012
 - Notitie eindniveau Farmakunde; juni 2012
 - Kwaliteitsplan Examencommissie (i.o.)
 - Notulen toetscommissie
 - Oordelen BVC over kwaliteit (toetsing) van eindproducten
 - Van Cijfer tot diploma ; oplevermemo aug 2011
 - HBO-monitor Farmakunde 2008, 2009, 2010.
 - Overzicht van werkomgevingen afgestudeerden Farmakunde
 - Bundel lezingen Symposium Farmakunde februari 2012
 - Door het panel te bepalen representatieve selectie van afstudeerwerkstukken van de afgelopen twee jaar met beoordelingscriteria en normering.
- Overzicht van 15 voltijd afstudeerwerkstukken en 5 deeltijd op studentnummer:

	2010-2011	2011-2012
Voltijd	1530998	1552560
	1533174	1545687
	1530307	1534301
	1532647	1549662
	1531875	1529297
	1534303	1554788
		1548030
		1558386
	1502972	
deeltijd	1531875	1559603
	1503606	1559601
		1551263

BIJLAGE VI Overzicht auditteam

Samenstelling, korte functiebeschrijvingen (cv's) en onafhankelijkheidsverklaringen van voorzitter, leden en secretaris.

Samenstelling en expertise van het auditteam laten zich als volgt weergeven:

Panelleden	Expertise - audit - kwaliteitszorg	Expertise - onderwijs	Expertise - werkveld	Expertise - vakinhoud	Expertise - internationaal	Expertise - student- zaken
De heer Drs. R.B. van der Herberg	X	X				
De heer drs. J.R. Mentink	X	X	X	X	X	
Mevrouw M.J. de Bruijn			X	X	X	
De heer R. van der Wolk	X					X
secretaris	X					

Op 2 oktober 2012 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het panel Farmakunde (# 000753), Hogeschool Utrecht.

Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	De heer drs. R.B. van der Herberg is partner bij Hobéon en heeft ruime ervaring met het opzetten en uitvoeren van audits in het voortgezet en het hoger onderwijs. Hij is schoolleider van een grote onderwijsorganisatie geweest.
2	De heer drs. J.R. Mentink is apotheker. Daarnaast is hij verbonden aan de hbo-bacheloropleiding Farmaceutisch Consulent van Saxion Next, waar de functies vervult van docent, afstudeercoördinator en voorzitter examencommissie. Vanuit zijn eigen bedrijf Mentink Pharmaceutical Consultancy verricht hij verder werkzaamheden als consultant, adviseur, docent en/of auteur op freelance basis. Hij is zeer actief in diverse branche- en beroepsverenigingen, o.a. als voorzitter van de Commissie Opleidingen van de KNMP en als lid van de Commissie Buitenlands Gediplomeerden Volksgezondheid.
3	Mevrouw M.J. de Bruijn is als verpleegkundige opgeleid en van daaruit bekend met de gezondheidszorg in het algemeen en de ziekenhuiszorg in het bijzonder. Zij is haar loopbaan gestart in de farmaceutische industrie (o.a. bij Pfizer en Boehringer Ingelheim). Momenteel heeft zij haar eigen onderneming in de vorm van een personeelsbemiddelingsbureau binnen de farmaceutische kolom.
4	De heer R. van der Wolk is deeltijdstudent bij de opleiding Management in de Zorg van Hogeschool Leiden. Hij werkt in het Bronovo ziekenhuis waar hij operationeel leiding geeft aan 21 FTE verdeeld over anesthesie, verkoeper en acute pijn service. Hij is verantwoordelijk voor planning (roostering, vakanties, kamerindeling), gespreksvoering (jaar-, verzuim-, beoordelings- en coachingsgesprekken), materiaal beheer, verzuim- en verandermanagement en heeft diverse projecten gedraaid (o.a. de implementatie van het PDMS systeem "Innovian"). Hij is betrokken geweest bij de interne audit van zijn eigen opleiding en heeft vanuit zijn werk ervaring met kwaliteitszorg.

Secretaris/Coördinator

mevrouw D.P.M. de Koning MSc	Gecertificeerd d.d. 2010
------------------------------	--------------------------

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondertekende (naam en privé adres)

RB van der Herberg

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Farmakunde

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Utrecht

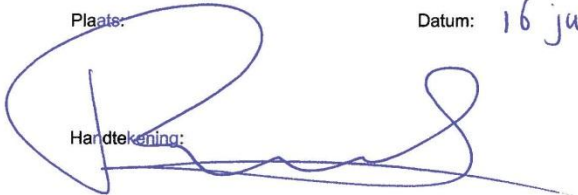
- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

Datum:

16 juli 2012

Handtekening:



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Drs. J.R.Mentink, apotheker

Jadelaan 29

3162PA Rhoon

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Farmakunde

aangevraagd door de instelling:

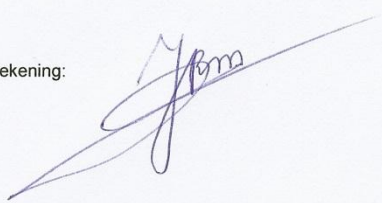
Hogeschool Utrecht

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Rhoon

Datum: 8 juli 2012

Handtekening:



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Mijke de Bruijn
Jan van Krimpenstraat 28
7425 RB Deventer

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Farmakunde

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Utrecht

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Deventer

Datum: 3-7-2012

Handtekening:



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

BOLAND VAN DER WOLK

VAN POMERENVAART 6, 2407 WZ DEN HAAG

is als studentlid gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Farmakunde

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Utrecht

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: DEN HAAG

Datum: 20-9-2012

Handtekening:



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Daniëlle de Koning, Lange Veldhout 14
2514 ED Den Haag

secretaris
is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Farmakunde

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Utrecht

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

Den Haag

Datum:

16 juli 2012

Handtekening:

